

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

**PSANOST A MLUVENOST V PROJEVECH ŽÁKŮ
ZÁKLADNÍCH ŠKOL**

Writting and speaking in manifestations of primary school students

Bakalářská diplomová práce

LIBUŠE KRMELOVÁ

Česká filologie

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph. D.

Olomouc 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci zpracovala samostatně a použila prameny uvedené v seznamu literatury.

Místo a datum:

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph. D. za poskytování konzultací, rad a její trpělivosti. Dále bych na tomto místě ráda poděkovala učitelům a žákům ZŠ Lipová – lázně za jejich čas a ochotu uskutečnit výzkum. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině, která mě po celou dobu psychicky podporovala.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD	6
1. TEORETICKÝ ÚVOD	7
1.1. Psanost a mluvenost	7
2. MLUVENÝ PROJEV	11
2.1. Přepis textů	13
2.1.1. 6. třída	13
2.1.2. 7. třída	18
2.1.3. 8. třída	23
2.2. Analýza mluvených textů	29
2.2.1. Hláskosloví	29
2.2.2. Tvarosloví	32
2.2.3. Syntax	36
2.2.3.1. Konektory	36
2.2.3.2. Deiktické prostředky	38
2.2.3.3. Prostředky textové koheze	42
2.2.3.4. Opakované užití výrazů	43
2.2.3.5. Kontextové elipsy	47
2.2.3.6. Osobní zájmena	49
2.2.3.7. Další vyjadřovací prostředky	52
2.2.3.8. Syntaktické konstrukce	54
2.2.3.9. Syntaktické chyby	61
3. PSANÝ PROJEV	63
3.1. Přepis textů	64
Přepisy psaných textů jsou ponechány v původní podobě.	64
3.1.1. 6. třída	64
3.1.2. 7. třída	68
3.1.3. 8. třída	71
3.2. Analýza psaných textů	76
3.2.1. Tvaroslovné nedostatky	76
3.2.2. Ortografické interpunkční nedostatky	76
3.2.3. Pravopisné a gramatické chyby	80

3.2.4. Vliv mluvenosti na psaný text	83
4. SROVNÁNÍ PSANÉHO A MLUVENÉHO TEXTU	84
4.1. Tvarosloví.....	84
4.2. Srovnání vyjadřovacích prostředků psaných a mluvených projevů	85
4.3. Syntaktická rovina	89
4.4. Srovnání informativnosti psaného a mluveného projevu	91
ZÁVĚR	97
ANOTACE.....	98
RESUMÉ	99
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	100

ÚVOD

V předkládané bakalářské práci se zaměřuji na výzkum psaných a mluvených projevů žáků druhého stupně základní školy.

Žáci základních škol při komunikaci se svými vrstevníky stále častěji užívají technologie, které jim umožňují bezprostřední komunikaci, ovšem bez osobního kontaktu „tváří v tvář“. Tato skutečnost vede k tomu, že se rozdíly mezi výrazovými prostředky dříve charakteristickými pro psanou nebo mluvenou komunikaci začínají stírat.

Abych mohla zjistit, zda jsou si žáci vědomi rozdílů mezi psaným a mluveným kódem a zda jsou sami schopni ve svých projevech tyto rozdíly reflektovat a následně i užívat adekvátní výrazové prostředky, rozhodla jsem jejich psané a mluvené projevy porovnat.

Výzkum probíhal v šesté, sedmé a osmé třídě Základní školy J. Schrotha v Lipové – lázních. Zúčastnilo se ho sedm žáků z každé třídy, žáci si zvolili vlastní téma hovoru a vytvořili ústní, převážně monologický projev, následně byli vyzváni, aby identické téma zpracovali písemně.

Tak jsem získala dvě sady psaných a mluvených textů a následně jsem se v samostatných kapitolách zaměřila na detailnější analýzu výrazových prostředků specificky mluvených, výrazových prostředků užívaných převážně v psaných komunikátech a v samostatné kapitole jsem obě sady textů srovnala. Při srovnání jsem se zaměřila na specifika a odlišnosti psaného a mluveného kódu na rovině hláskosloví, tvarosloví a syntaxe.

1. TEORETICKÝ ÚVOD

1.1. Psanost a mluvenost

Zájem o studium odlišnosti psaného a mluveného kódu má v naší lingvistice již delší tradici a značnou pozornost této problematice ve svých dílech věnoval např. Josef Vachek. Podle něj je:

- Funkcí mluvenosti „reagovat na daný stimul (který je zpravidla urgentní) dynamicky, tj. způsobem pohotovým a bezprostředním, vyjadřujícím nejen prostě sdělovací, ale i emocionální hledisko reagujícího jazykového uživatele“.
- Funkcí psané normy je zase „reagovat na daný stimul (který zpravidla není urgentní) staticky, tj. způsobem trvalým a snadno přehlednutelným, který se soustřeďuje zejména na prostě sdělovací komunikativní přístup uživatele jazyka“¹

Mluvený projev bývá ve většině případů dialogický. Mluvčí si mezi sebou předávají informace a odvolávají se k aktuální situaci, kterou společně sdílí. Mluvené slovo se váže ke konkrétnímu časoprostorovému kontextu a místní situaci, má lineární průběh a nelze jej vrátit.²

Samotný slovní projev je relativně neúplný. Ve velké míře se na jeho úplnosti podílejí neverbální rysy (prozodické a paraverbální prostředky), kterými si mluvčí během mluvení pomáhá. Komunikační partner vidí gesta, pohyby a mimiku tváře a získává z nich další informace.

Kvůli nepřipravenosti bývá vyjadřování méně přesné, často jsou přítomny dlouhé pauzy a přeráznutí. Při výběru slov mluvčí vychází z lexikálních znalostí, na které aplikuje znalosti gramatických pravidel, ale v nepřipraveném spontánním projevu často pravidla nebývají plně dodržována a v projevu se vyskytují odchylky od

---

¹ ČMEJRKOVÁ, S, HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha Academia, 2011, str. 32-33.

² HETYCH, J.: *Kultura řeči a mluveného projevu pro posluchače pedagogických fakult*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 1981.

normy. Syntax je jednoduchá, struktura bývá málo promyšlená. Ve větách vznikají syntaktické odchylky a chyby.³

Karel Hausenblas uvádí, že při analýze běžně mluvených projevů by se mělo vycházet z celkové výstavby projevu a mělo by se přihlížet ke všem okolnostem, které mají na výstavbu textu vliv. Mezi hlavní činitele podmiňující výběr a uspořádání jazykových prostředků patří:

- mluvenost,
- nepřipravenost,
- prostě sdělná funkce,
- neveřejnost,
- vázanost na situaci,
- přímý kontakt s posluchačem,
- emocionalita, expresivita a apelovost.

Dále zobecňuje základní rysy syntaktické výstavby mluveného projevu:

- syntax není uzavřeným a izolovaným plánem stavby projevu;
- ve výstavbě projevů se zpravidla mnohem více obráží technika mluvení než v písemných projevech spisovných, v nichž převládají prvky spjaté s tematikou;
- ve výstavbě větných celků se velmi často projevuje neplná realizace syntaktických konstrukcí systémových;
- syntaktické vztahy a jejich vyjádření nebývají vždy dostatečně precizovány, někdy připouštějí různou interpretaci;
- jsou méně ostré hranice mezi větami i větnými celky;
- v aktuálním členění výpovědi se uplatňuje velmi silně tzv. „subjektivní pořadí“.⁴

Psaný projev musí obvykle splňovat vyšší nároky. Při jeho vytváření si mluvčí může vyjádření předem promyslet, rozvrhnout, opravit, znovu zformulovat či vylepšit a přepsat. Psaní vyžaduje uvědomělejší recepci a vyšší stupeň pozornosti vůči zdroji informací. Psaný text je budován z gramaticky úplných výpovědí,

---

³ ČMEJRKOVÁ, S, HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, str. 19-40.

⁴ HAUSENBLAS, K.: *O studiu syntaxe běžně mluvených projevů* In: *Otázky slovanské syntaxe I*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1963, s. 313 – 323.

jazyková a stylistická stránka projevu je důkladně promyšlená, projev je „urovnanější“ a kondenzovanější.⁵ Obsah je strukturován do jednotlivých větných celků na základě znalosti syntaktických a morfologických pravidel jazyka.⁶

Při čtení psaného textu chybí možnost kontaktu s autorem, jedná se přitom o vzdálenost místní a časovou. Čtenář si sám zvolí tempo čtení, může se k danému textu neustále vracet, studovat jej, znovu pročítat, ale také jím jen listovat a přeskakovat.

Základní rozdíly mezi mluveným a psaným textem uvádí J. Hoffmanová:⁷

Tabulka rysů mluvenosti a psanosti

<u>Psaný text</u>	<u>Mluvený text</u>
Připravenost, plánovitost, formálnost	Nepřipravenost, spontánnost, neformálnost
Dominantní orientace na obsah	Orientace na pragmatické složky komunikace
Složitější tematika	Jednodušší tematika
Dekontextualizace	Kontextualizace
Statičnost	Dynamičnost
Retrospektivní zaměření	Prospektivní zaměření
Integration	Involvement
Obstraktnost, racionálnost, analyzičnost, logičnost	Konkrétnost, subjektivnost, emotivnost
Organizovanost, uspořádanost	Neorganizovanost, neuspořádanost
Komplexnost	Fragmentárnost
Explicitnost	Implicitnost
Určitost	Neurčitost
Komplexnější syntaktické struktury (subordinace atd.)	Koordinace, juxta pozice, eliptičnost, neúplná realizace syntaktických

⁵ ČMEJRKOVÁ, S, HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, str. 19-40.

⁶ MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994, str. 33-34.

⁷ ČMEJRKOVÁ, S, HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, str. 35.

Zkoumáme-li rozdíly mezi kanálem vokálně-akustickým a vizuálním, možností a nemožností vracet se zpět či přítomností a nepřítomností zpětné vazby, zabýváme se oblastí vnějších podmínek, za kterých vzniká mluvený a psaný projev.⁸

Mluvčí ve stavbě mluvené promluvy využívají specifické prostředky, mezi které patří např. eliptičnost, dodatkové připojování, expresivita či subjektivní slovosled. Zvláštní pozici v charakteristice mluvených projevů zaujímá materializace jazykového projevu a důsledky projevující se ve vztahu k příjemci, jedná se např. o jeho neopakovatelnost či o neuchovatelnost.⁹

---

⁸ ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, str. 35-36.

⁹ GREPL, M.: *K podstatě a povaze rozdílů mezi projevy mluvenými a psanými* In: *Otázky slovanské syntaxe I*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1962, s. 342 – 345.

2. MLUVENÝ PROJEV

Těsně před 2. světovou válkou žilo v Dolní Lipové 3470 obyvatel – z toho 3080 Němců. Ve školních zařízeních se vyučovalo německy. Během okupace žily v obci pouze dvě české rodiny a k osídlení oblasti českým obyvatelstvem došlo až po roce 1946.¹⁰

Kvůli těmto historickým událostem se v Lipové – lázních nacházejí obyvatelé původem z různých oblastí bývalého Československa, například z oblasti Hané, Jižní Moravy, Valašska, Ostravska, ale také tzv. rumunští Slováci. V dnešní době mají tito lidé kolem 80 let a jejich děti a vnuci používají nářeční prvky jen minimálně. V mluveném projevu jsou časté moravismy a obecně česká zakončení (např. u substantiv, adjektiv, zájmen).¹¹

V přepisu zvukového záznamu mluveného projevu nelze dokonale zachytit vzájemně propojené jazykové, prajazykové a mimojazykové prostředky, psaný záznam je ochuzen o neverbální a mimojazykovou složku. Zejména máme na mysli gesta, mimiku či pohyby těla, v úplnosti nelze zachytit ani zabarvení a odstín hlasu.¹²

Suprasegmentální jazykové prostředky jsem v textu práce zaznamenala pomocí grafických značek:

- Intonační průběh je zaznamenán značkami, které signalizují ukončenost a neukončenost promluvy a oddělují jednotlivé větné úseky mezi sebou. Mírný pokles hlasu je zaznamenán lomítkem / a úplné zakončení větného úseku dvojitým lomítkem //. V textech se často vyskytují nekoncevové úseky výpovědi. Ty jsou zaznamenávány třemi tečkami, které signalizují, že hlas vypravěče má stálou intonaci.
- Pauzy vznikají jako přerušení řečového proudu. Čtenáři poskytují lepší orientaci v textu, zejména v jeho časovém průběhu. Pauzy nebyly měřeny, a proto jsou označeny stejnou značkou (třemi tečkami).

---

¹⁰ Oficiální internetové stránky obce Lipová – lázně. 2013. [online]. [citováno 2013-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.lipova-lazne.cz>>.

¹¹ BĚLIČ, J.: *Nástin české dialektologie*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

¹² MÜLLEROVÁ, O., HOFFMANNOVÁ, J., SCHNEIDEROVÁ, E.: *Mluvená čeština v autentických textech*. Jinočany: H&H, 1992, str. 6.

Pozornost byla zaměřena na rozbor syntaxe, hláskosloví a tvarosloví. V prepisech byly ponechány nespisovné morfologické výrazy, pozměněné podoby slov, zjednodušené souhláskové skupiny a idiolekt jednotlivých mluvčích. Není graficky odlišeno psaní malých a velkých písmen a všechna propria jsou zapsána malými písmeny. Došlo i k sjednocení záznamu cizích slov. V zájmu zachování autentičnosti mluveného textu jsem dala přednost přepisu jejich zvukové podoby před podobou psanou, jež by vycházela z původní psané verze.

Analyzované texty mají neformální charakter. Byly nahrávány v ZŠ Lipová – lázně. Projev nebyl přednášen před celou třídou, s žáky jsem vedla neveřejný rozhovor, při kterém respondenti neměli trému vystoupit před obecnstvem, a vyprávění nabylo bezprostřednosti a plynulosti.

2.1. Přepis textů

2.1.1. 6. třída

Pavel, 6. tř., dovolená

P: tak teďka o prázdninách sme byli v chorvatsku... od mojí mamky s ehm sestry... tak sme tam ehm celej den sme museli hledat ubytování protože nás tam nikdo bylo všude obsazeno... a když nebylo obsazeno tak to stálo moc peněz... a když sme najednou už chtěli jet zpátky dom/ tak sme je našli... a ehm na druhý den sme šli k moři... tak večer sem to/ plaval a něco mě kouslo/ nebo popálilo/ á tak sem vyplaval na pláž a strašně to štípalo... á tak sem večer sem pak na tu ránu podíval a to bylo úplně popáleny jak od kopřivy... á tak sem si to našel na internetu a to byla medúza... že mě popálila... á tak sme to to ehm to ehm léky sme měli to sebou tak sme to namazali... na druhý den už to moc nebolelo ale furt tam byla rána... á pak sme se dozvěděli že to bude na doživotí... jenom rána taková... á pak mě to přestalo bolet tak už sem to vůbec ani neřešil... tak sme plavali á ehm slaná voda strašně... že sem asi vypil litr toho... á potom byly ještě hry na pláži tak sme hráli... á přijeli sme dom... á mamka se o mě strašně bála že se dozvěděla o té medúze... tak se o mě bála... á přijel jsem dom tak sem to všechno povykládal... dovezl sem nějaký sune suvenýry... ehm sem si tam koupil ještě takovou takovou žraloka... co tam byl/ á eště když jsme byli tam u toho moře tak sme viděli ponorku... jak plavala normálně a potopila se... á plavali jsme pak od pláže strašně daleko/ á strejda si z nás dělal srandu že tady jsou žraloci a tak... tak si z nás dělal srandu tak sme radši plavali hned zpět... á pak ještě když jsme se potápěli tak šnorchl se mi to ztratil tak sme hledali celou dobu šnorchl... á...

M: takže se líbilo//

Tereza, 6. tř., mažoretky

T: takže já budu mluvit o mažoretkách... takže do tanečních do mažoretek už chodím od pěti let... ehm teďka tréninky mám ve středu a v pátek... ehm ve středu mám klasiku tam to je protahování protahujem si nohy cvičíme různé otočky hvězdy přemety á v pátek chodíme to je taková kdyby prak e praxe á tam nacvičujeme tanečky a různé na vystoupení... ehm cvičím s tvirlingovou hůlkou...

M: jezdíte na nějaké soutěže?

T: ano jezdíme/ já jezdím tak od ob rok... á moje úspěchy s mou hůlkou jsou druhé místo ehm v bělotíně... potom druhé místo v hronově... ehm potom sme postoupili eště na pate na pátém místě ve tmě v podkrkonoší... a to všechno byly mistrovství české republiky// a teďka chodím do těch nejstarších to jsou seniorky//

M: kolik vás tam je třeba?

T: nás je tam asi tak dvacet... a je jezdíme s dechovkou/ s dechovým orchestrem jezdíme po české republice a aji do ciziny//

M: co tě na tom tak nejvíc baví?

T: nejvíc mě baví ty vystoupení jako že se předvedeme před těma lidma//

M: a hudba ti vyhovuje podle čeho vybíráte třeba hudbu?

T: ehm po hmmm paní čeka dycky něco najde buď na internetu nebo pak má nahrávky od dechovky a na to podle toho nacvičujeme//

M: jak dlouho vám trvá nacvičit skladbu?

T: tak jak jak

M: z čeho se skládá vůbec vaše vystoupení třeba//

T: takže nejdřív je nástup... to se nastoupí potom je průběh... a na konci je se udělá nějaká konečná póza a zase je odchod//

M: a co konkurence// jaká je?

T: u nás je konkurence v těch největších holkách není// enom na té soutěži je ehm jsou bachovky// od paní bachové.

M: dobře děkuji...

Anna, 6. tř., mazlíček

A: tak já sem mi rodiče mi donesli pejška desátého dubna... to má můj brácha narozeniny... dostal ho k narozeninám... jmenuje se arna... teď má osum měsíců... á je to/ bernský salašnický pes křížený s vlčákem... má zbar zbar zbarvení černý a bílou náprsenku... ehm je to moc hodnej pes... a ale někdy i zlobí kouše furt... ehm/ jednou podlezl přes plot... to nesmí tak jí taťka vynadal... a už to nedělá... á... chodíme s ní ven... často... moc jí to baví sbírá s námi šišky kaštany a tak... á... její rodiče bydlijou v žďáru nad sázavou... maminka je vlčák a tatínek je bernský salašnický pes... á... spí venku... má tam boudu...

M: má ráda třeba zimu?

A: zimu? tó jo ona má ale v boudě aji slámu kdyby jí zila byla zima...

M: třeba hraje si ve sněhu/ nebo jako s čím si hraje třeba?

A: hraje si hm s kuřetem/ sme ji koupili hračku kuře... á... má hodně ráda šunku salámy a tak... á...

M: žádné jako jiné zvíře si nikdy nechtěla?

A: ne ale chtěla bych zajíčka... a možná ho do na vánoce dostanu... á... kdybych ho dostala tak by se menovala asi ehm agáta//

M: proč zrovna zajíčka?

A: tak zajíček je domácí zvíře a mně... já si ráda jako tulím k zvířátkám... á arna ona se nerada tulí... protože mě dycky kousne někam třeba do ucha... a tak...

M: dobře děkuji//

Markéta, 6. tř., dovolená

M1: takže já sem byla na dovolené v řecku v zakyntosu... letěla sem s babičkou a s dědou... dvě hodiny... ehm byli sme na hotelu astoria... moře bylo te ehm teplé... ehm chodili sme jenom na snídane a večeri... ke snídani sme si mohli vybírat co chceme... k večeri sme měli salát á... jesi sme chtěli tak polívku a takový... ehm... chodili jsme po večeri do jedenácti večer na procházky... chodili sme do obchodů...

M2: co sis tam koupila třeba// na památku//

M1: já sem si koupila želvu... protože to byl ostrov želv... tam želvu... náky taký drobnosti...

M2: jeli ste na nějaký výlet?

M1: ehm jeli autem... á do kopce sme museli tlačit protože auto nechtělo jet nahoru...

M2: á jaká byla pláž?

M1: ehm byl tam písek...

M2: co se ti nejvíc líbilo? nebo na co budeš si navždy pamatovat z toho výletu? nějaký zážitek//

M1: na moře//

Tomáš, 6. tř., počítače

T: takže já budu budu mluvit o svém počítači... ehm mám ho už od svých deseti let... a starám se oňho celkem dost... například když dostanu nějaké paněz tak si je hnedka odložím na nějaké součástky... kupuju si do toho různé díly... mám tam v hodně her... například kal of dūti nebo majnkraft... jezdím i na různé soutěže... ehm byl sem na mistrovství české republiky v kal of dūti... ehm á eště jezdím do ehm do olomouce... vlastně tam tam se dycky scházijou ti hráči majnkraftu a prostě/ mluví se o tom co by se mělo vylepšit/ co co co by se naopak mělo dát trošku dolů je to třeba příliš lehké tak by se to mělo trošku ztížit... ehm// na byl sem i na mistrovství evropy... to sem byl ve hře metin... metin dva... á/ tam sem byl dvacátej... z asi čtyřyceti... byl/ vlastně ty soutěže většinou probíhají že/ asi já musím být dycky do zahájení... je prostě kolem sedmé... á končí to/ i i někdy to končí až v deset večer... protože někdy se tam sejde i dva tisíce lidí... takže je to celkem těžký... ehm byl sem i párkrát pořadatel v něja v tom olomouci... á ehm

M: vyhrál si něco?

T: no vyhrál sem vlastně asi třikrát na mistrovství olomouckého kraje... á dvakrát sem byl na tom na tom mistrovství republiky//

M: jaká je konkurence?

T: ehm jak hodně velká protože ti kluci který to prostě hrajou v tě hodně jako že závodně tak prostě ti dostávaj oni mají sponzory a dostávaj třeba například lepší počítače a maj ty výběry lepší//

M: a ještě mi můžeš říct v čem spočívá vůbec ta hra?

T: ehm no/ tak většinou hraju například ty střílečky... protože mě baví a ty střílečky mě baví většinou co maj nějaký děj// například to kal of dūty teďka hraju vlastně že to má děj o druhé světové válce... takže například něco takového mě baví//

M: děkuji//

Radka, 6. tř., zážitky z dovolené

R: já jako malá sem se sme byli s maminkou a s tatínkem na dovolené v bulharsku... á když sme šli z hotelu na pláž tak vlastně sme si jako já mamka se opalovala a já sem šla s tatškou do vody... jenomže já sem byla malinka a tatka si jako šel pro lehátko... a mě odnesly vlny úplně na druhou stranu pláže... tak tatka jako přišel do vody a já sem tam nebyla tak mě začali hledat á už hodinu mě nenašli tak jako řekli plavčíkovi že mě nemůžou najít... tak mě hledali na pláži v bulharsku... á mamka jak mu to tam jako že říkala tak brečela že sem se ztratila á... jak sou na plavkách vzadu takové ty šňůrky tak já sem ju za to zatáhla celá jako že sem brečela a tak// všechno dobry... pak sme teda tam pak sme šli do restaurace... sem jim to všechno řekla jako co se mi stalo... mamka řekla že tam byla taková žlutá restaurace vzadu na pláži... tak se tak mi vždycky říkali že kdykoli se zase ztratím tak vždycky mám přijít tam... á že nemám teda zase jako do vody chodit sama a když někdo pude ven z vody že mám jít s ním ať tam nejsem prostě sama... a tak sme si to tak všechno povyprávěli a//

M: žádný jiný takový zážitek se ti nestal?

R: ne// už sem se nikde neztratila nic//

M: nebo nějaký jiný zážitek na který nikdy nezapomeneš... nemusí to být z dovolené...

R: ehm... byli sme... ehm.... jednou sme byli zase na dovolené v egyptě... á tam sme teda jako že to všechno procházeli... á měli sme teda bungalovy sme byli... á tam se mi hrozně líbilo//

M: a kde to bylo?

R: bylo to v egyptě v burgádě... á v hotelu jasmina//

2.1.2. 7. třída

Andrea, 7. tř., domácí mazlíčci

A: mám doma dva králíky... jednoho sem si koupila a druhého sem dostala od strejdy/ protože on se oženil a/ jeho nevlastní ceta chodila ještě do školky a ona se neuměla o něj starat takže sme si ho vzali s babičkou... a s mamkou... no/ jsou roztomilí... ema ta je bílá...

M: co s něma třeba ráda děláš?

A: stalo se nám jednou že rozhryzala kabel... potom/ že vyskočila na gauč... to sme viděli poprvé/ a tam roztrhala kousek gauče... no/ koupili sme si jí v olomouci v olympii ve zverimexu... my zme pořád něco chtěli s bráchou... no a nevěděli sme co/ jaké zvíře/ no tak sme mamku potom překecali abysme si emu koupili... byla malinkej koblížek... úplně k sežrání... no tak zme si ji koupili...

M: jak je stará třeba?

A: mám ji už dva roky... v létě a na jaře když není mokro tak s ňou chodím ven... dám si jí na vodítko a běhám s ňou na trávě... u ní je nejlepčí/ že ona si nesedne a nežere trávu ale běhá... ona potřebuje pohyb... no/ hodně líná// to pořád... i když se říká že jenom před zimou aby dostala pořádněj kožich... chodím jí ven na trávu... teďka sem sušila trávu... v chatce...

M: co nejraději má třeba za pamlsky?

A: prepsíky... špenátové// to vím// no ouško... toho sem dostala od strejdy... ten je šedej... takovej modro-šedej... je to beránek... toho má babička... dole na chodbě... vždycky ráno ho pustí aby se proběhal a potom večer ještě/ protože ona přes celý den hlídá// ten spíš neběhá venku toho musím dát na asfalt aby běhal... jinak ho dám do trávy a on sedí a žere... má se rád se psem... a to s babetou... to je stapfordšírský teriér... ona je už stará jí je patnáct... v lidských jí je devadesát... nějak tak myslím... je už jediná... mám je ráda a nejlepší sou když mě nevtavují//

Dana, 7. tř., hra horse

D: tak já hraju horse vlastně tam chováme koně... můžeme se vše zaregistrovat/ můžeme zaregistrovat tak si tam můžeme vybrat jakéhokoliv druh koní... můžeme si ho jakkoliv pojmenovat a zbarvení vybrat... no/ takže nejdřív tam prostě plníme mise a když je splníme tak tam můžeme plnit cíle... a když splníme cíl tak dostaneme za to různou odměnu... á můžeme si tam psát s přátelama nebo s jinýma lidma které možná ani neznáme... a...

M: jak ses k ní dostala?

D: přes mojí ségru která to hraje už asi dva roky... a říká že ji ta hra baví/ tak sem to zkusila taky/ a taky mě to baví//

M: tak mě pověz třeba o svém koni// nebo máš jich víc?

D: mám asi třicet pět koní... mám tři/ mám dvě chovné farmy jednu irských ingenů a druhých piríslunečných daní... můj nejle můj nejlepší kuň se menuje romeo vajt... je to mustang... bělouš a má dostal za to jablko takže sem ho mohla proměnit na božského koně... á...

M: tak třeba o své farmě/ co tam všechno můžete dělat?

D: no prostě se tam staráme o ty koně á každý den když se tam přihlásíme tak dostaneme určitou rever určitou rezervu peněz za toho koně/ jak se o něho postaráme/ a když se nepostaráme ani o jednoho koně tak nedostaneme žádné peníze... á taky se taky tam můžeme získat diamanty za které bud' můžeme si koupit v obchodě bonusy... u kterých získáváme dovednosti a nebo za ně můžeme navýšit rezervu o jeden diamant máme dva tisíce//

M: a jenom koně jako chováte nebo můžete mít...

D: jenom koně// á některým koním můžeme dát aji mazlí domácího mazlíčka/ například třeba kočka pes vlaštovka zebra želva//

M: děkuji//

Lukáš, 7. tř., fotbal

L: ehm/ co já vím/ posty na fotbale jsou stoper brankář záloha a útočník... ehm v obraně jsou čtyři lidi... vlastně pravá obrana levá obrana předstoper a stoper... v bráně je jeden... v útoku jsou dva a v záloze jsou taky čtyři/ tak jako že tak rovně v řadě// ehm hraje se na jedenáct hráčů... ehm v žákách trvá hra třicet pět minut... v bendžamínkách dvacet pět a u mužů čtyřicet pět minut jeden poločas... hraje se dva poločasy přestávka je deset minut... naposledy jsme hráli s písečnou a vyhráli jsme jedenáct nula... A/ hraju stopéra/ což je asi druhéj nejdůležitější post....

M: v čem to spočívá třeba//

L: ehm mus prostě jenom obranuješ kopeš bereš míče ale musíš to hrát tvrdě a prostě// jít do toho prostě naplno//

M: třeba tvé nejoblíbenější mužstvo a proč/ z jaké země//

L: ehm tady sigma olomouc... prostě je mám rád a nevím// stě se mi líbí jak hrajou a//

M: a hráč nejoblíbenější?

L: nemám nikoho// to jenom jako že ronaldy z toho/ ehm/ ale jinak ne//

M: dobře děkuji...

Nikola, 7. tř., mažoretky

N: tak mažoretkovej sport je vlastně že tančíme s různými náčiní/ baton/ to jsou hůlky... pompom/ to jsou třásně a pak je šou že tam můžeme mít stuhy/ kruhy/ hůlku/ i ty třásně... můžeme mít i nějaký jako by kulisy... a můžeme tančit/ prostě co chceme tam můžeme dělat i ze sebe takový šašky a tak... jezdíme po různých soutěžích... a přihlásit se můžeme už od tří let/ to je příprava pak jsou majolenky c/ a/ b/ a ještě d a pak jsou rebelky a rozárky... á/ vlastně jezdí se po soutěžích a to/ je... je kvalifikace pak jsou když postoupíme tak je ještě další kvalifikace a pak je semifinále a nakonec je finále// ehm vlastně my už jezdíme asi tak od tich/ ehm sedmi šesti let jezdíme á/ vlastně vyhráváme různé medaile tím že/ hlavně první místa protože na nás je paní učitelka přísná... a vždycky když na nás zařve tak nám to nějak de... á už jsme byly i mistryně republiky... a ještě jsme pak byly v jinačí soutěži... my jezdíme hlavně po tich/ ima a teďka se udělala nová soutěž ema/ kde vlastně se jinak to hodnotí á jsou tam jinak věkové kategorie... á/ pak jsou ještě kategorie šou... a tam vlastně už se tančí dosp ehm že tam už tančí dospělí... malinký děti... ti nejmenší... á/

tam sme vlastně taky byly v prvním místě taky republiky// no ale musíme vždycky někam přijíždět stojí to hlavně dost peněz... á my sme už byly i ve francii tam sme soutěžily... ehm/ a pak sme tam sme se musely ještě skamarádit s francouzskama... á vlastně učily sme je různý tance... á ještě sme pak byly v maďarsku/ a ještě různě// to si teďka nevzpomenu//

M: jaká je třeba konkurence?

N: no/ sou hodně kde je dost silné a hlavně když oni jsou i lépe gymnasticky tak my tam vlastně musíme dodat víc akcentu/ třeba víc zvedaček a tak abysme je porazili// musíme to mít takový prvotřídní//

Petr, 7. tř., majnkraft

P: takže majnkraft je kostičkovaná hra na počítač// ehm/ hraje hlavní postavu hraje stíf... za kterého hrajeme my... ehm/ jako první věc bysme měli vykácet stromy a pak z nich udělat suroviny... pak si vyrobíme/ ehm/ jak se tomu říká// kraftinktejbl což je kraftící stůl... a z toho si vyrobíme třeba domeček... á zabíjíme různé příšery/ kreatury// vyrobíme si meče... pak deme třeba do dolů... a tam si vykutáme železo zlato diamanty/ a z těch máme různé suroviny/ děláme si meče krumpáče sekery a... no a prostě... sekáme//

M: jaký je cíl té hry?

P: ehm dostat se do éteru což je vlastně peklo... tam zabíjíme různé kreatury a sbíráme takové houbičky s kterých se dělají lektvary... říká se jim poj pošny pošn/ a druhý cíl je dostat se do ehm do endu... což je vlastně konec... tam jsou endmeni... to jsou kreatury také/ jsou o něco větší než stíf/ a hlavním cílem je zabít draka... který má nejvíc života/ a když ho zabijem/ tak pak se zjeví taková/ jak bych to řek// no prostě řeknem že taková ta fontána á do ní skočíme a pak už se ukazují jenom titulky// a ukazuje se že sme prostě hru dohráli// jinak hru se dá hrát aji po serverech/ s kamarády/ přes skajp/ a můžeme si povídat/ můžem kraftit spolu/ hrát zabíjet/ chodíme do arény zabíjet se/ a nebo zabíjíme v mop aréně/ když sme spolu/ a chodíme prostě zabíjet moby... což jsou ty kreatury vlastně... chodíme spolu do dolů/ stavíme domečky... a na serveru je hlavní člověk admin... který všechno ovládá//

M: super// děkuji...

Zuzana, 7. tř., mazlíček Lola

Z: tak/ já mám potkana... ten se jmenuje lola... je to typ hasky... je to můj oblíbený mazlíček mám ho ráda... jako trávím s ním skoro veškerý svůj volný čas... jako/ je to takový jako že většina lidí by si řekla že potkani sou oškliví/ ale když si to prostě člověk jako že takhle vezme/ a má ho jako že rád tak je to hrozně dobrý mazlíček/ protože je to jako pes// je to váš přítel/ poslouchá vás a tak/ takže já mám ráda svého potkana/ máme dva// jeden jednoho má moje sestra... á můj potkan je velmi zvláštní typ protože je hodně jako že/ on mění barvy... jako že na zimu tmavne a tak... ehm/ je to tak// ehm/ má dlouhý ocas... umí jako že hodně skákat... á lola ráda se zahrabává pod piliny... a taky ráda leží v hamace...

M: v čem?

Z: v hamáce// to je takový/ jako že... to je taková zavěšená vypadá to trošku jako kapuca/ oni v tom spí// no a tak jako že taky rádi/ se venčí na posteli... taky sou to takový trošku šmejdi/ protože nám rozkousali madračku... á jednou nám utekli a viku sme honili pod postelí... ale tak jako že/ ale mám je ráda/ jako že jsou to dobří přátelé// a// lolinku už mám vlastně skoro půl roku... a je taková jako že je hrozně přítulná// je to můj mazlíček//

M: jak si vůbec přišla k potkanovi?

Z: no/ tak my sme vlastně my sme měli hrozně dlouho králíka// a on když nám umřel tak nám maminka řekla že můžeme mít nějakého jako že/ jiného jiné zvíře// no/ a tak jako že my sme chtěli nejdřív činčilu pak osmáka a tak jako že furt něco takovýho... a pak nám máma ukázala potkánky/ a my jako že jo že ti jsou fakt krásní... tak sme měli vlastně prvního potkana// ten se jmenoval vikuška a ten když vlastně umřel/ tak sme měli dalšího potkana// ten se taky jmenoval vikuška// úplně stejně vypadal// no/ a ten když umřel/ to bylo vlastně takový hrozně drastický protože on umřel po operaci... a a tak tak teďka máme vlastně dva// máme lolu... tu sme dostali z jeseníku od jedné paní... a pak máme viku... tu máme měsíc a půl... á tu sme dostali ze zábřeha/ taky od jedné paní// tak takhle my sme vlastně přišli k potkanům// a takže vlastně to/ máme je rádi// jsou to naši mazlíčci//

M: dobře/ děkuji//

2.1.3. 8. třída

Hana, 8. tř., domácí mazlíček

H: tak ehm já bych chtěla mluvit o psovi... ehm můj pes se menuje nela... je to fenka... je to rasa knírač... malý... je černo-stříbřitá/ jsou jí tři roky... v lidských je to dvacet jedna... takže je starší než já... ehm je moc hodná/ i když je strašně uřvaná... ale je taká strašně moc hravá někdy aji vyčůraná... ehm jako malá byla hodně neposlušná... roztrhala nám věci... prostě udělala z našeho bytu velký skladiště... vytahovala uměla si otevřít dveře teďka už na to zapoměla... teď už je hodně poslouchá/ ehm moc ráda spí v posteli/ á je strašně... ehm musí být vždycky v kontaktu/ s někým//

M: na procházky třeba někam?

H: jó, my chodíme na procházky... většinou ale s mamkou chodíme protože ona ju může pustit... kdy ju poslechne... ale mě já já bych to neriskovala/ protože ona aji jí na zahradu nemůžem pustit// je to chodíme venčit na vodítku... protože bydlíme v bytě... ehm jinak já když s ňou chodím na vodítku na procházku tak je to fajn//

M: chodíš s ní často? máte nějaké svoje oblíbené místa kam chodíte?

H: ehm ani ne// spíš někam vždycky někam se jdem projít// vždycky někam jinam// á často spíš jen tak v létě s ňou chodím moc ráda//

M: má ráda zimu?

H: no... no// jako že jo i ne// když se začne klepat tak a musí si oblikat tý svetry a bun zimní bundu... tak tó tak to jediný ji vadí// ale myslim si že ehm ona ráda se brodí v tom sněhu// jelikož je taká úplně malinká tak je to strašně zábava//

M: děkuji...

Jakub, 8. tř., zpěvák

J: no tak tafrob... on se vlastně celým jménem menuje pavel sup... ehm vydal desky nevim jako například rolovací...ehm...a a nevim pak co dál... ehm rok narození přesně taky nevim ale už mu bude někých těch třicet okolo toho// něco pod třicet... ehm pak... život já nevim tak vlastně táta se naň ho vykašlal... z mamou vyrůstal... poté od ní se ňák brzo odstěhoval...á jen taková nejlepší písnička co se mně líbí tak je asi eště s džejm díslm a dejvidem stílem jeden tým... to/ jeho nejlepší kamarád je džej dísl kterej s ním hodně zpívá... ehm... nevim co dál...

M: odkud pochází?

J: jó tak pochází nó žije v brně... ehm myslim že se tam i narodil...

M: jaký styl hudby přesně hraje?

J: styl hip-hop a rap... no rap...

M: už si někdy na něm byl?

J: nebyl ale chystám se... teďka na hip-hop kemp bude příští rok někýho dvacátýho třetího srpna... tam bude účinkovat s různýma intr interpretama//

M: tak mi pověz něco o tom hip-hop kempu třeba//

J: hip-hop kemp no tak bude tam hodně těch ehm interpretů třeba majk spirit.. džej dísl dejvid stíl ten tafrob... polygarant... a to stojí nevim tisíc pět set na tři dny... stanuje se tam...

M: je tam třeba jenom jedna stejďž nebo je tam víc jich jako?

J: stejž...

M: no jako stanů... kde se hraje třeba//

J: to nevim... myslím že jenom jeden//

M: nemáš ještě nějakého jiného oblíbeného?

J: jó tak to třeba majk spirit... ňáké dobré písničky... všechny oči na mě som aký som// je to slovák//

M: No dobry//

Lukáš, 8. tř., hra

L: ehm tak budu říkat o hře nostejl... je to onlajn hra od firmy gejmfordž... je velice zábavná... prvních třicet levlů je takových nudných/ pomalých... jsou prakticky o ničem/ ale potom už je hodně zábavy... můžete chodit do země mrtvých s vaší rodinou.... máte hodně míst na dropování na expení spousta výdělků zábava... maximální levl je devadesát devět... není vůbec lehké toho dosáhnout... trvá to zhruba pět let...

M: ty už si se dostal na konec?

L: nedostal...

M: a kde si teď momentálně?

L: teď mám levl šedesát jedna...

M: u jakého úkolu? nebo u čeho?

L: ehm tak...

M: sou tam úkoly vůbec?

L: ano sou... tak navazují prakticky na sebe... teďka musím zabránit válce mezi kovolty a ketsi...

M: jaký nejtěžší úkol si měl?

L: nejtěžší úkol bylo do deseti minut zabít třicet drenád// to sou jak kdyby takové stromy//

M: a něco mi pověz ještě o postavách//

L: tak jsou tam bojovník lučištník a mág a od dalších levlů se to může jak kdyby dále rozšiřovat// že na bojovníka je dále nindža... krusádr... á gladiátor//

M: jak si se vůbec dostal tady k této hře?

L: tak jsem se díval na internetu... nudil sem se a tam byl odkaz//

M: a co se ti na ní nejvíc líbí že si u ní zůstal?

L: tak prakticky že se tam nenudíte// že máte pořád co dělat// že můžete chodit pvp různé souboje na všelijaké rajdy což sou nájezdy na bose... z toho máte veliké odměny...

M: to se vlastně děje přes internet že?

L: ano//

M: a máš tam už nějaké kamarády?

L: spoustu// můžete si založit rodinu... to je něco jak kdyby společnost á a chodíte všelijaké ty rajdy//

Martin, 8. tř., seriály

M1: já sem si vybral teorii velkého třesku... je to seriál... kde hlavní postavy sou šeldn, hau hauvard nebo tak nějak... ráš peny a leonard... kdy hlavně nejhlavnější je ten leonard... co je vlastně strašně chytrý a on/ furt má nějaký teorie že prostě/ furt musí mluvit chytře musí mít pravdu má svoje výhrady že třeba má místo na gauči nebo takhle// á ten seriál má už myslím pět řad... asi po třinácti dílech... chodí to na prima kůl vodpoledne v origi ehm ehm odpoledne v originále... s titulka a večer to chodí jako dabovane// nevim//

M2: kterou postavu máš nejraději?

M1: asi šeldna on je takovej prostě svérázný// prostě musí mít vždycky pravdu//

M2: a čím se zabývají?

M1: fyzikou... oni tam sou vlastně takovy všichni vědci a ta peny je jejich sousekka ona je ona pracuje jako/ v nějaký restauraci nebo někde/ a vlastně ona jim nerozumí ale furt s něma musí být protože/ sou to její kamarádi/ a ona si vlastně na to zvykla//

M2: a jaký díl máš nejraději?

M1: já nevim// to se teďka nedá říct takhle/ já sem to sledoval... projel sem asi dvě série za sebou a teď už to moc nesleduju že prostě//

M2: a jiné seriály nemáš rád?

M1: tak/ jak sem poznala vaši matku... misfits...

M2: to je o čem? misfits//

M1: to je misfits to sou to je... tam proběhne bouřka a někteří lidi z města dostanou svoje schopnosti... á tam je vlastně pět lidí kteří dělaj veřejné prospěšné práce a ti to všichni dostanou/ maj svoje schopnosti... potom to tam prodaj a/ maj jiný a prostě//

M2: takže nejoblíbenější seriály jsou tady ti dva nebo jenom ten ta teorie?

M1: spíš ten asi misfits no// já už sem taky... to má tři řady teď bude čtvrtá... a dodíval sem se na druhou/ teď se chcu podívat na tu třetí//

M2: děkuji//

Nikola, 8. tř., mazlíček

N: takže můj domácí mazlíček je pejsek... menuje se deny... je to vlastně/ ehm/ je to kříženec jorkšíra maltézáčka a pražského krysaříka... máme ho doma už rok a měsíc vlastně... ehm sem naň ho hodně zvyklá už by sem si život asi bez něho nedokázala představit... má zvyky že vždycky spí v posteli... ehm vždycky když někdo přijde tak je schovaný pod stolem a bojí se že mu něco uděláme... ehm vždycky naschvál prostě něco vyvede... ale občas vlastně je hodně hodnej... v zimě je nejlepší se na něho koukat/ vlastně když se brodí sněhem/ má celou tu pusku od toho sněhu/ vypadá jak sněhulák... jo je to takovy....

M: chodíte s ním na procházku?

N: vždycky// každé den třikrát denně//

M: a kam?

N: chodíme spíš na pole chodíme... nebo se dem projít k rybníku za kačenama... á... potom chodíme ke stromům kde se obvykle scházej kočky aby se proběhal... no a pak ještě chodíme se procházet jen tak kolem baráku//

M: a co ostatní psi? snáší se dobře nebo...

N: tak rváč to není... má ani na délku je malinkej takže on vlastně/ ehm se nepere nic je prostě úplně pohodář// klidnej//

M: a co hračky doma má nějaké nebo...

N: hračky má pořád musí mít pořád uzel který ze kterým si vyvádí každou chvilku... ráno i když se probudíme hnedka jde hledat uzel aby mohl lítat po celým bytě... vždycky mu ho házíme po bytě ať už se trefíme do futra nebo to nám je to jedno ale on se vždycky proběhne někam rád//

M: á žádné jiné domácí zvířátko nemáte?

N: ani ne protože nám pes vlastně stačí// my se o nic jinýho vlastně tak starat nechceme/ mně se nic jinýho ani nelíbí// kočky nenávidím takže//

M: tak děkuji...

Šárka, 8. tř., knihy

Š: jó takže ehm... já sem vlastně se čtením začala už ve školce kdy sem děčkám četla jídelníček... á postupně sem začínala jako že číst sci-fi knížky ty fantasy... á postupně sem jako že kupovala si ty knížky... dneska jich mám doma kolem dvaceti... á loni sem začala číst knížky o herym potrovi všechny je mám přečteny asi třikrát... takže ono je to vlastně úplně jiny než ve filmu/ v to v tý knížce se dovídám věci který v tom filmu nejsou... á a vlastně/ jako že na internet moc nechodim... takže vlastně všechen volnej čas trávím s knížkami... ehm moje oblíbená spisovatelka knížek je džouný roulingová právě spisovatelka heryho potra... a z básníků to je edgar alan pó// hlavně havran//

M: co tě co se ti líbí na havranovi?

Š: no... ehm on to... ehm vlastně psal svojí mrtvé manželce... takže vlastně ta nevím pointa toho...

M: na herym potrovi co máš nejraději?

Š: no že je to vlastně/ takové vymy ne jakob že vymyšlené/ ale prostě co se v normálním životě stát nemůže/ že to je takové...

M: a s kým je filmové zpracování líbí? nelíbí?

Š: jo to taky ale ta knížka je vlastně víc rozepsaná a na tom filmu jako že/ že to vidím některé ty detaily// že//

M: a z jiné jako ehm... z jiných žánrů tě nezajímá? nebo...

Š: ne já právě že nečtu takové ty romanticky knížky nebo tak//

M: proč se ti na tom nelíbí?

Š: no ehm jako že já sem si to jednou přečetla tu knížku a třeba týden sem prostě byla taková jako že// že nikdy si nikoho nenajdu a tak prostě že ti dokonalí neexistují//

2.2. Analýza mluvených textů

2.2.1. Hláskosloví

Výzkum hláskosloví se zabývá především zvukovou stránkou jazyka mluvčích v konkrétní situaci. Při analýze jsem pozornost zaměřila jak na změny realizací v souvislé řeči, tak na změny ortoepické.

Častým rysem promluvy jsou kvantitativní a kvalitativní změny ($z \rightarrow \mathring{z}$, $\mathring{r} \rightarrow r$). Krácení samohlásek postihuje dlouhé samohlásky nejčastěji v nepřízvučných slabikách koncových, ale i v slabikách přízvučných. Oproti tomu prodlužování samohlásek bývá přítomno v koncích větných úseků, popř. i jinde před pauzou. V jednom případě došlo i k úženi vokálu e na vokál i .

Dále se v textu vyskytuje velké množství případů tzv. afereze. Jde o jev, při kterém dochází k vynechání počáteční hlásky.¹³ Dalším nápadným rysem je elize, tedy vypouštění hlásek. V češtině se vyskytuje především jako nespisovný jev ve složitějších skupinách. Objevil se i příklad proteze, tedy vkládání hlásky na začátek slova před samohlásku. V nespisovné češtině je nejvíce rozšířeno vkládání protetického [v].

V rámci mluveného projevu došlo i k asimilaci artikulace způsobu tvoření a k asimilaci znělosti. U asimilace artikulace způsobu tvoření dochází ke změně, u které artikulační překážka, která je charakteristická pro určitou souhlásku, ovlivní podobu souhlásky sousední. Oproti tomu u asimilace znělosti se kvalita souhlásky mění podle znělostní kvality sousední souhlásky. Celá skupina se stane buď znělou, nebo neznělou.¹⁴

---

¹³ KRČMOVÁ, M.: *Úvod do fonetiky a fonologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, str. 91, str. 200.

¹⁴ PALKOVÁ, Z.: *Fonetika a fonologie češtiny*. Praha: Karolinum, 1994, str. 145-147.

Tabulka č. 1 – Hláskové jevy

Hláskové jevy	Třída	Žáci	Příklad	Počet
Afereze	6.	Pavel Tereza Anna	<i>sme</i> <i>eště</i> <i>enom</i> <i>ešče</i> <i>menovala</i>	57
	7.	Andrea Dana Nikola Petr	<i>cera</i> <i>se menuje</i> <i>eště</i> <i>deme</i>	51
	8.	Hana Jakub Lukáš Nikola	<i>menuje</i> <i>eště</i> <i>sem</i> <i>dem</i>	25
Elize	6.	Tereza Markéta	<i>dycky</i> <i>jesi</i>	3
Kvantitativní změny	6.	Pavel Anna Markéta Radka	<i>popáleny</i> <i>nějaky</i> <i>vlčakem</i> <i>zvířatkám</i> <i>ňáky</i> <i>malinka</i> <i>pude ven z vody</i> <i>dobry</i>	8
	7.	Andrea Lukáš	<i>domá</i> <i>stopéra</i>	2
	8.	Hana Jakub	<i>oblikat</i> <i>tý svetry</i> <i>tak tó</i> <i>myslim si</i> <i>z mamou</i>	23

		Lukáš	<i>nevím</i> <i>myslim</i> <i>učinkovat</i> <i>dabovane</i> <i>svérázny</i> <i>takovy</i>	
		Šárka	<i>přečteny</i> <i>jiny</i> <i>nechodim</i> <i>trávím</i> <i>romanticky</i>	
Kvalitativní změny	6.	Anna Tomáš	<i>žajička</i> <i>čtyryceti</i>	2
	7.	Lukáš	<i>čtyrycet</i>	1
Epenteze	6.	Anna	<i>osum</i>	1
é > í	6.	Markéta	<i>polívku</i>	1
Proteze	7.	Andrea	<i>nevoťravují</i>	1
	8.	Lukáš	<i>vodpoledne</i>	1
Asimilace znělosti	7.	Andrea Petr	<i>zme</i> <i>s kterých</i>	2
	8.	Jakub Nikola	<i>z mamou</i> <i>ze kterým</i>	2
Asimilace artikulace způsobu	7.	Andrea Nikola	<i>nejlepčí</i> <i>nejmenčí</i>	2

2.2.2. Tvarosloví

Studium tvarosloví neboli morfologie se zaměřuje na popis slovních druhů a tvarů. V této části jsem sledovala zejména nespisovné tvary slov, které se ve velké míře vyskytovaly v mluveném projevu žáků.

Velmi častým rysem je výskyt obecně českého zakončení, kdy se vokál ý mění v –ej a vokál é ve vokál ý. Nejčastěji se tyto změny vyskytují u zájmen, verb a adjektiv tvrdého typu skloňování vzoru mladý. Petr Sgall a Jiří Hronek ve své monografii *Čeština bez příkras* uvádějí, že obecně české zúžené ý se běžně objevuje v Čechách i na Moravě. Z části proniká i do hovoru jinak spisovného a spisovné é pak působí knižně. Obecně česká koncovka –ej se vyskytuje také na Moravě, i zde se jedná se o běžné vyjadřování, které dosud do spisovného jazyka nijak výrazně neproniká.¹⁵

Problematické je i obecně české zakončení –ma, které se vyskytuje u všech substantivních rodů instrumentálu plurálu. Výskyt této nespisovné koncovky pak dále ovlivňuje kongruenci adjektiv, zájmen a číslovek.¹⁶ Jedná se o typickou koncovku obecné češtiny, která je rozšířena jak v Čechách, tak i na Moravě.¹⁷ Toto zakončení je ovšem spisovné u tvrdé, měkké a smíšené deklinace adjektiv v instrumentálu plurálu.¹⁸

Dále se objevuje u substantiv lokálu plurálu koncovka –ách. Sgall s Hronkem zmiňují, že se toto zakončení vyskytuje u podstatných jmen mužských, životných i neživotných díky zakončení kmene na k, h, ch, ve kterém nedochází k měkčení.¹⁹ Podle spisovné normy by se po těchto konsonantech mělo vyskytovat zakončení na -ích, ale Příruční mluvnice češtiny uvádí, že je možné užít i hovorovou nebo neutrální koncovku -ách.²⁰

---

¹⁵ SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras*. Praha: H&H, 1992, str. 32-38.

¹⁶ ČMEJRKOVÁ, S, HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, str. 192-195.

¹⁷ SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras*. Praha: H&H, 1992, str. 38-39.

¹⁸ *Příruční mluvnice češtiny*. 2.opr.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, str. 282-284.

¹⁹ SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras*. Praha: H&H, 1992, str. 38-39.

²⁰ *Příruční mluvnice češtiny*. 2.opr.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, str. 247-250.

V mluveném projevu je také častým rysem krácení slovesných tvarů 1. a 3. osoby plurálu. Dále se u verb ve 3. osobě plurálu vyskytuje změna vokálu í na diftong ou, který se vyskytuje u sloves třetí třídy, a v 1. osobě singuláru se mění zakončení na –u. Změna vokálu na diftong je typickým rysem hovorového projevu, ale při oficiálním vyjadřování mluvčí volí spisovnou variantu.²¹

Dalším charakteristickým znakem pro mluvený projev v rámci tvarosloví je krácení slovesných tvarů 1. a 3. osoby, kdy se objevuje pouze koncovka –m, a zjednodušování l-ového přičestí, kdy v 1. osobě singuláru zaniká konsonant. Jedná se především o slovesa první třídy s tzv. přičestím minulým²² a stále jde o substandardně užívané tvary. U 2. osob singuláru existuje i hovorová zkrácená podoba, kdy se k přičestí l-ovému připojuje -s.²³

V soukromých hovorech jsou odchylky od spisovné normy pravidelné. Diference mezi mluvenou a psanou normou jsou zmírňovány pomocí kodifikačních posunů, které se ovšem netýkají všech prvků mluvenosti, a proto se v neoficiálních a familiárních konverzacích nadále vyskytují nespisovné prostředky.²⁴

Problematika tvarosloví je kromě jiného kompletně shrnuta v Příruční mluvnici češtiny, kde jsou uvedeny kodifikované tvary slov. Chybí zde ale kapitola zabývající se nespisovnými variantami vyskytujícími se na území České republiky.

Nově se pokusil shrnout problematiku morfologie i Václav Cvrček v Mluvnici současné češtiny.

---

²¹ SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras*. Praha: H&H, 1992, str. 58.

²² SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras*. Praha: H&H, 1992, str. 54-60.

²³ *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opr. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, str. 313-314.

²⁴ *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opr. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, str. 726-729.

Tabulka č. 2 – Tvaroslovné jevy

Tvaroslovné jevy	Třída	Žáci	Příklad	Počet
ý → ej	6.	Pavel Tomáš Anna	<i>celej den</i> <i>dvacátej</i> <i>hodnej pes</i>	4
	7.	Andrea Lukáš Nikola	<i>pořádněj</i> <i>takovej</i> <i>modro-šedej</i> <i>malinkej</i> <i>druhej</i> <i>mažoretkovéj</i>	7
	8.	Jakub Martin Nikola Šárka	<i>ktorej</i> <i>takovej</i> <i>každej den</i> <i>malinkej</i> <i>klidnej</i> <i>volnej čas</i>	8
é > ý	6.	Pavel Anna Markéta Tomáš Radka	<i>nějaký suvenýry</i> <i>úplně popálený</i> <i>zbarvení černý</i> <i>takový</i> <i>o svým</i> <i>je to celkem těžký</i> <i>dobry</i>	9
	7.	Nikola Zuzana	<i>nějaký</i> <i>různý</i> <i>malinký</i> <i>drastický</i>	7
	8.	Hana Jakub Martin	<i>dvacátýho</i> <i>po celým bytě</i> <i>o nic jinýho</i> <i>přečteny</i> <i>jiný</i>	11

		Nikola Šárka	<i>v tý knížce romanticky</i>	
-ama/-ma	6.	Tereza	<i>před těma lidma</i>	1
	7.	Dana	<i>s přátelama s jinýma lidma</i>	4
	8.	Jakub Martin Šárka	<i>s různýma interpretama s titulkama s něma s knížkama</i>	5
í < ou	6.	Anna Tomáš	<i>bydlíjou scházíjou hrajou</i>	3
	7.	Lukáš	<i>hrajou</i>	1
	8.	Šárka	<i>neexistujou</i>	1
Slovesná flexe	6.	Tomáš Tereza	<i>kupuju si do toho různé díly většinou hraju například ty střilečky maj ty výběry lepší protahujem si nohy</i>	11
	7.	Dana Lukáš Petr	<i>tak já hraju horse hraju stopéra stě se mi líbí jak hrajou a když ho zabijem jak bych to řek no prostě řeknem</i>	6
	8.	Hana Martin	<i>na zahradu nemůžem pustit vždycky někam se jdem projít ted' už to moc</i>	11

		Nikola	<i>nesleduju dělaj veřejné prospěšné práce maj svoje schopnosti potom to tam prodaj nebo se dem projít k rybníku kde se obvykle scházej kočky</i>	
		Šárka	<i>že ti dokonalí neexistujou</i>	
- ách	7.	Lukáš	<i>v žákách</i>	3
Podmiňovací způsob	7.	Andrea	<i>abysme</i>	3

2.2.3. Syntax

2.2.3.1. Konektory

Mluvčí spojují jednotlivé větné celky a syntaktické konstrukce pomocí konektorů a spojovacích výrazů. Tyto konektory se fungují jako základní prostředek textové koheze, a napomáhají dosáhnout sémantické soudržnosti jednotlivých výpovědí. Jejich základní funkcí je spoluvytvářet text, ve kterém vyjadřují sémantické a pragmatické vztahy mezi jednotkami. V některých případech se tyto výrazy vyskytují i ve větších seskupeních a zaplňují prostor, pokud mluvčí váhá, přemýšlí nad další výpovědí a hledá vhodné výrazy. V těchto případech ale neplní funkci konektorů a fungují spíše jako hezitační zvuky. Nejčastěji se jedná o výrazy *tak*, *no* a *takže*, které se řadí mezi kontaktní prostředky, slouží k navázání, udržování a ukončení kontaktu mezi mluvčím a posluchačem.²⁵

²⁵ HIRSCHOVÁ, M.: *Úvod do teorie textu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1989, str. 38-46.

Tabulka č. 3 – Konektory

Třída	Žáci	Příklad	Počet
6.	Pavel Tereza Anna Markéta Tomáš Radka	<p><i>tak teďka o prázdninách</i></p> <p><i>tak sme hledali celou dobu šnorchl</i></p> <p><i>takže já budu mluvit o mažoretkách</i></p> <p><i>takže nejdřív je nástup</i></p> <p><i>tak zajiček je domácí zvíře</i></p> <p><i>tak jí taťka vynadal</i></p> <p><i>takže já sem byla na dovolené</i></p> <p><i>takže já budu budu mluvit</i></p> <p><i>takže například něco takového mě baví</i></p> <p><i>no tak většinou hraju</i></p> <p><i>tak taťka jako přišel do vody</i></p> <p><i>tak mě hledali na pláži v bulharsku</i></p> <p><i>tak se tak mi vždycky říkali</i></p>	42
7.	Andrea Dana Lukáš Nikola Petr Zuzana	<p><i>no/koupili sme si jí v olomouci</i></p> <p><i>no tak zme si ji koupili</i></p> <p><i>tak já hraju horse</i></p> <p><i>no/ takže nejdřív tak prostě plníme mise</i></p> <p><i>tak dostaneme za to různou odměnu</i></p> <p><i>tak jako že tak rovně v řadě</i></p> <p><i>tak je ještě další kvalifikace</i></p> <p><i>no ale musíme vždycky někam přijíždět</i></p> <p><i>no/ sou hodně kde je dost silné</i></p> <p><i>takže majnkraft je kostičkovaná hra</i></p> <p><i>takže já mám ráda svého potkana</i></p> <p><i>no/ tak my sme vlastně my sme</i></p>	41

		<i>měli hrozné dlouho králíka tak sme měli dalšího potkana</i>	
8.	Hana Jakub Lukáš Martin Nikola Šárka	<i>tak ehm já bych chtěla mluvit o psovi tak vlastně táta se naň ho vykašlal no tak bude tam hodně těch ehm interpretů nó žije v brně tak budu říkat o hře nostejl tak já sem si vybral teorii velkého třesku takže můj domácí mazlíček je pejsek no a pak ještě chodíme se procházet tak rváč to není takže vlastně všechen volnej čas trávím s knížkami no ehm jako že já sem si to jednou přečetla</i>	33

2.2.3.2. Deiktické prostředky

Mezi výrazně frekventovaná slova patří ukazovací zájmena, především zájmeno *to* na začátku syntaktických konstrukcí, kde plní funkci zástupného podmětu. Milada Hirschová o těchto výrazech mluví jako o tzv. „prostředcích textové deixe“. Jde právě o osobní, vztahná a ukazovací zájmena či zájmenná příslovce, která primárně plní funkci odkazování v rámci textu, tzv. endofory. Identifikace předmětu řeči je při odkazování zajišťována především pomocí významů gramatického rodu a čísla. Nejčastěji je používáno zájmeno *to*, které nutně nemusí odkazovat k substantivům ve středním rodě jednotného čísla, ale může se jednat i o celé výpovědi či jejich jednotlivé části.²⁶

²⁶ HIRSCHOVÁ, M.: *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, str. 76-79.

Tabulka č. 4 – Ukazovací zájmena

Třída	Žáci	Příklad	Počet
6.	Pavel Tereza Anna Markéta Tomáš Radka	<i>protože nás tam nikdo bylo všude obsazeno... na druhý den už to moc nebolelo že sem asi vypil litr toho nás je tam asi tak dvacet a na to podle toho nacvičujeme nejvíc mě baví ty vystoupení je to bernský salašnický pes je to moc hodnej pes má tam boudu protože to byl ostrov želv kupuju si do toho různé díly ty soutěže většinou probíhají vlastně tam tam se dycky scházejou ti hráči á tam se teda jako že to všechno procházeli takové ty šňůrky</i>	88
7.	Andrea Dana Lukáš Nikola Petr	<i>ema ta je bílá ten je šedej a tam roztrhala kousek gauče tak si tam můžeme vybrat jakéhokoliv druh koní a říká že ji ta hra baví/ tak sem to zkusila/ a taky mě to baví to jenom jako že ronalda z toho my jezdíme hlavně po tich ima tam můžeme dělat i ze sebe takový šašky taková ta fontána</i>	90

	Zuzana	<i>a z těch máme různé suroviny tak je to hrozně dobrý mazlíček á tu sme dostali ze zábřeha ten se taky jmenoval vikuška</i>	
8.	Hana Jakub Lukáš Martin Nikola Šárka	<i>musí si oblikat tý svetry ona ráda se brodí v tom sněhu tam bude účinkovat s různýma intr interpretama jó tak to třeba majk spirit a chodíte všelijaké ty rajdy to je něco jak kdyby společnost spíš ten asi misfits ted' se chcu podívat na tu třetí a ta peny je jejich sousedka kdy hlavně nejhlavnější je ten leonard má celou tu pusou od toho sněhu v to v tý knížce se dovidám věci který v tom filmu nejsou že ti dokonalí neexistujou takové ty romantické knížky</i>	84

Mezi další frekventované deiktické prostředky patří výraz *ted'*, který zpřítomňuje moment vyprávění s obecným přítomným časem a zasazuje vyprávění do kontextu. Hirschová o nich mluví jako o tzv. indexech, a právě tyto výrazy umožňují časoprostorovou orientaci v promluvě. Od nich se odvíjí další odkazování na místo a okamžik promluvy. Příslovce *ted'* je blíže specifikováno jako deiktický designátor, který je zcela determinován situačním kontextem výpovědi. Dále uvádí, že index *ted'* je standardně interpretován jako poukaz na okamžik promluvy, ale ne vždy tomu tak je, neboť na vyjádření časových významů se podílí nejen deiktické výrazy, ale i další složky věty, které musíme vzít v úvahu při interpretaci různého významu *ted'*.

Událost, o které se vypovídá, nemusí být oproti okamžiku promluvy aktuální. Je proto nutné odlišit časovou lokalizaci děje. V momentě, kdy je okamžik promluvy shodný s dějem, jedná se o časový význam přítomnosti. Podle stupně rozšíření přítomnosti se dále rozlišuje přítomnost aktuální a neaktuální. Pokud čas děje předchází promluvě, jedná se o čas minulosti, a když děj bude po promluvě teprve následovat, jedná se o budoucnost.²⁷

Tabulka č. 5 – Index *ted'*

Třída	Žáci	Příklad	Počet
6.	Pavel Tereza Tomáš	<i>tak ted'ka o prázdninách</i> <i>ted'ka tréninky mám ve středu a v pátek</i> <i>a ted'ka chodím do těch nejstarších</i> <i>ted'ka hraju vlastně že to má děj o druhé světové válce</i>	4
7.	Andrea Nikola	<i>ted'ka sem sušila trávu</i> <i>ted'ka se udělala nová soutěž</i>	2
8.	Jakub Lukáš Martin Šárka	<i>chystám se ted'ka na hip-hop kemp</i> <i>bude příští rok někýho dvacátýho třetího srpna</i> <i>ted'ka musím zabránit válce mezi koboty a ketsi</i> <i>ted' už to nesleduju</i> <i>ted' bude čtvrtá</i> <i>ted' se chcu podívat na tu třetí</i> <i>dneska jich mám doma kolem dvaceti</i>	6

²⁷ HIRSCHOVÁ, M.: *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, str. 35-51.

	Petr	<i>ještě různě// to si teďka nevzpomenu// jako první věc bysme měli vykácet stromy a pak z nich udělat suroviny... pak si vyrobíme/ ehm/ jak se tomu říká// kraftinktejbl což je kraftící stůl... pak deme třeba do dolů a když ho zabijem/ tak pak se zjeví taková/ jak bych to řek// no prostě řeknem že taková ta fontána pak už se ukazují jenom titulky</i>	
--	------	--	--

2.2.3.4. Opakované užití výrazů

Dalším výrazem, který se poměrně často opakuje v textu, je spojka *a když*, která vyprávění začleňuje do časového kontextu. Hirschová o větách uvozených těmito spojovacími výrazy mluví jako o tzv. „závislých predikacích“ vyjadřujících časové určení. Nejuniverzálnější časovou spojkou je právě *když*. Pokud se pomocí této spojky spojí věta hlavní s nedokonavým verbem a věta vedlejší, věta vedlejší primárně vyjadřuje současný děj s dějem hlavní věty.²⁹

Frekventovaná jsou i příslovce *vždycky*. Podle Hirschové se jedná o kvantifikaci slovesného děje. Příslowce *vždycky* se řadí mezi neomezené kvantifikátory, které mají ve větách s totálním kvantifikátorem *každý* pragmatický ekvivalent. Př.: *jezdí sem o dovolené vždycky/jezdí sem každou dovolenou.*³⁰

V mluveném textu se objevují i vycpávkové, výplňkové výrazy, které jsou typické pro idiolekt mluvčích. Jedná se především o výrazy *prostě* a *vlastně*. Dalším velmi častým vyjadřovacím prostředkem jsou spojení *jako že* a *jak kdyby*. V textu nezastávají žádnou důležitou pozici a opět se uplatňují spíše jako vycpávková slova nebo je mluvčí je používají jako obrat k doplnění a vysvětlení sdělených informací v případě, že chtějí danou výpověď zpřesnit.

²⁹ HIRSCHOVÁ, M.: *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, str. 59-61.

³⁰ HIRSCHOVÁ, M.: *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, str. 52-54.

Tabulka č. 7 – Opakované užití výrazů

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad	Počet
A když	6.	Pavel	<i>a když bylo obsazeno tak to stálo moc peněz a když sme najednou už chtěli jet zpátky dom á eště když jsme byli tam u toho moře tak sme viděli ponorku když sme se potápěli tak šnorchl se mi to ztratil</i>	5
		Radka	<i>á když sme šli z hotelu na pláž</i>	
Vždycky	8.	Nikola	<i>má zvyky že vždycky spí v posteli vždycky když někdo přijde tak je schovaný pod stolem vždycky naschvál prostě něco vyvede vždycky mu ho házíme po bytě ať už se trefíme do futra nebo to nám je to jedno</i>	10
Vycpávková slova	6.	Tomáš	<i>vlastně tam tam se dycky scházejou ti hráči vlastně ty soutěže většinou probíhají je prostě kolem sedmé vyhrál sem vlastně asi třikrát</i>	12
		Radka	<i>vlastně sme si jako já mamka se opalovala ať nejsem prostě sama</i>	
	7.	Dana	<i>vlastně tam chováme koně nejdřív tam prostě plníme mise</i>	23
		Nikola	<i>vlastně my už jezdíme asi tak od tich/ ehm sedmi šesti let</i>	

		Petr	<i>my tam vlastně musíme dodat víc akcentu</i>	
		Zuzana	<i>a ukazuje se že sme prostě hru dohráli a chodíme prostě zabíjet moby... což sou ty kreatury vlastně lolinku už mám vlastně skoro půl roku tak sme měli vlastně prvního potkana tak takhle my sme vlastně přišli k potkanům</i>	
	8.	Hana	<i>on je takovej prostě svérázný// prostě musí mít vždycky pravdu// máme ho doma už rok a měsíc vlastně</i>	24
		Nikola	<i>ale občas vlastně je hodně hodnej takže on vlastně/ ehm se nepere nic je prostě úplně pohodář</i>	
		Šárka	<i>takže vlastně všechnen volnej čas trávím s knížkami a třeba týden sem prostě byla taková jako že// že nikdy si nikoho nenajdu a tak prostě že ti dokonalí neexistujou/</i>	
Jako, jako že, jako kdyby	6.	Radka	<i>a taťka si jako šel pro lehátko ta taťka jako přišel do vody á mamka jak mu to tam jako že říkala sem jim to všechno řekla jako co sem i stalo á že nemám teda zase jako do vody chodit sama</i>	12

		Tereza	<p><i>á tam sme teda jako že to všechno procházeli</i></p> <p><i>jako že se předvedeme před těma lidma</i></p> <p><i>hodně jako že závodně</i></p>	
7.		Zuzana	<p><i>jako trávím s ním skoro veškerý svůj volný čas</i></p> <p><i>jako že většina lidí by si řekla a má ho jako že rád</i></p> <p><i>jako že on mění barvy</i></p> <p><i>jako že na zimu tmavne</i></p> <p><i>umí jako že hodně skákat</i></p> <p><i>jako že taky rádi se venčí</i></p> <p><i>ale tak jako že ale mám je ráda</i></p> <p><i>jako že je hrozně přítulná</i></p>	18
		Nikola	<p><i>můžeme mít i nějaký jako by kulisy</i></p>	
8.		Lukáš	<p><i>to sou jak kdyby takové stromy</i></p> <p><i>od dalších levlů se to může jak kdyby dále rozšiřovat</i></p>	
		Šárka	<p><i>to je něco jak kdyby společnost</i></p> <p><i>postupně sem začínala jako že číst sci-fi knížky</i></p> <p><i>postupně sem jako že kupovala si ty knížky</i></p> <p><i>jako že na internet moc nechodim</i></p> <p><i>jako že/ že to vidím některé ty detaily</i></p> <p><i>jako že já sem si to jednou přečetla a třeba týden sem prostě byla taková jako že// že nikdy si nikoho nenajdu</i></p>	10

2.2.3.5. Kontextové elipsy

V mluveném projevu se ve velké míře vyskytují kontextové elipsy, při kterých dochází k vypouštění informace známé již z předešlé výpovědi. Mluvnice češtiny 3 chápe elipsu jako „specifický způsob realizace syntaktické struktury“. Jedná se o neobsazení té pozice, kterou lze na základě kontextu nebo situace jednoznačně doplnit.³¹ Příruční mluvnice češtiny dále doplňuje, že elipsa neoznačuje pouze vypuštění informací, ale zahrnuje výsledek tohoto procesu. Je charakteristická pro mluvenou řeč, ale eliptický způsob vyjadřování se využívá i v určitých typech textů, např. ve výsledcích průzkumů, jízdních řádech, adresách, anketách, rozvrzích hodin, tabulkách s údaji o počasí nebo kurzech akcí a valut.³²

Tabulka č. 8 – Kontextové elipsy

Třída	Žáci	Příklad
6.	Tereza	<i>moje úspěchy s mou hůlkou jsou druhé místo ehm v bělotíně (na soutěži)</i> <i>druhé místo v hronově (na soutěži)</i> <i>a v pátek chodíme (do mažoretok) to je taková kdyby prak e praxe á tam nacvičujeme tanečky</i>
	Tomáš	<i>je prostě kolem sedmé (hodiny).... á končí to/ i i někdy to končí až v deset večer</i>
7.	Andrea	<i>ona je už stará jí je patnáct.... v lidských jí je devadesát (let)</i>
	Lukáš	<i>v bendžamínkách dvacet pět (minut jeden poločas)</i> <i>v žákách trvá hra třicet pět minut (jeden poločas)</i> <i>v bráně je jeden v útoku jsou dva á v záloze sou taky čtyři/ tak jako že tak rovně v řadě (hráči)</i>
	Nikola	<i>a vždycky když na nás zařve tak nám to nějak de (paní učitelka)</i>

³¹ Mluvnice češtiny: Skladba. Praha: Academia, 1987, str. 663-664.

³² Příruční mluvnice češtiny. 2. opr. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, str. 696.

8.	Hana	<i>je černo-stříbřitá/ (barva) jsou jí tři roky</i>
	Jakub	<i>ehm rok narození přesně taky nevim ale už mu bude někých těch třicet (let)</i>
		<i>a to stojí nevim tisíc pět set na tři dny (korun)</i>
		<i>myslím že jenom jeden (stan)</i>
	Martin	<i>to má tři řady teď bude čtvrtá (řada)... a dodíval sem se na druhou (řadu)... teď se chcu podívat na tu třetí (řadu)</i>
	Šárka	<i>dneska jich mám doma kolem dvaceti (knih)</i>

2.2.3.6. Osobní zájmena

Pomocí osobních zájmen jsou nahrazována jména osob, o kterých se ve výpovědi hovoří. Jedná se o potenciální pozice, které ve větě mohou zůstat neobsazené, lexikálně nerealizované. Vypuštění je ale možné jen tehdy, pokud se tyto pozice dají vyvodit z kontextu či situace.

Mluvnice češtiny mluví o tzv. „potenciálnosti subjektové pozice“, která se vyskytuje ve všech valenčních pozicích predikátů.³³ Gramém 1. osoby vyjadřuje účastníka komunikace s komunikační rolí mluvčího. Pokud lexie obsahuje tento gramém, je informace, která je realizovaná na rovině mikrovalence, dostačující. Oproti tomu externí valence s formou Nom, která je selektovaná flexémem, který obsahuje gramém osoby, je na rovině makrovalenční lexikálně zaplnitelná jen v příznakových případech.³⁴ Potencionálnost realizovaná pouze osobním zájmenem nepřináší žádnou novou věcnou informaci.³⁵

U 2. osoby má gramém stejné vlastnosti jako u osoby 1. Liší se pouze tím, že morfém na rovině mikrovalence označuje účastníka komunikace s komunikační rolí adresáta.

Gramém 3. osoby vyjadřuje na rovině mikrovalence neúčastníka komunikace. Pokud lexie obsahuje morfém vyjadřující gramém 3. osoby, je informace realizovaná na negativní mikrovalenční rovině. Musí být proto tento morfém v neutrálních větách specifikován v externí valenční pozici s formou Nom se selektovaným flexémem na makrovalenční rovině.³⁶

---

³³ *Mluvnice češtiny: Skladba*. Praha: Academia, 1987, str. 25-26.

³⁴ KARLÍK, P.: *Hypotéza modifikované valenční teorie*. SaS, 61, 2000, str. 170-190.

³⁵ *Mluvnice češtiny: Skladba*. Praha: Academia, 1987, str. 25-26.

³⁶ KARLÍK, P.: *Hypotéza modifikované valenční teorie*. SaS, 61, 2000, str. 170-190.

Tabulka č. 9 – Osobní zájmena

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Osobní zájmeno já při vyjadřování 1. os. sg.	6.	Tereza	<i>já budu mluvit</i> <i>já jezdím tak od ob rok</i>
		Markéta	<i>já jsem byla na dovolené v řecku</i> <i>já jsem si koupila</i>
		Tomáš	<i>já budu mluvit</i> <i>já musím být dycky do zahájení</i>
		Radka	<i>já jako malá</i> <i>jenomže já sem byla malinka</i> <i>já jsem šla s taťkou do vody</i>
	7.	Dana	<i>já hraju horse</i>
		Zuzana	<i>já mám potkana</i> <i>já mám ráda svého potkana</i>
8.	Hana	<i>já bych chtěla mluvit</i> <i>já když s ňou chodím na vodítku</i>	
	Martin	<i>já sem si vybral</i> <i>já sem to sledoval</i> <i>já už sem taky</i>	
	Šárka	<i>já jsem vlastně se čtením začala</i> <i>já sem si to jednou přečetla</i>	
Osobní zájmeno on/ona při vyjadřování 3. os. sg.	6.	Anna	<i>ona má ale v boudě aji slámu</i> <i>á arna ona se nerada tulí</i>
	7.	Andrea	<i>on se oženil</i> <i>ona se neuměla o něj starat</i> <i>ona si neseďne a nežere trávu</i> <i>ona potřebuje pohyb</i> <i>ona přes celý den hlídá</i> <i>on sedí a žere</i> <i>ona je už stará</i>
Zuzana		<i>on umřel po operaci</i> <i>on mění barvy</i> <i>a on když nám umřel</i>	

	8.	Hana Jakub Martin Nikola Šárka	<i>ona ju může pustit ona ráda se brodí on se vlastně celým jménem menuje a on/ furt má nějaký teorie on je takovej prostě svérázný ona je ona pracuje ona jim nerozumí ona si vlastně na to zvykla takže on vlastně/ ehm se nepere on se vždycky proběhne někam rád on to...ehm vlastně psal svojí mrtvé manželce</i>
Osobní zájmeno my při vyjadřování 1. os. pl.	7.	Andrea Nikola Zuzana	<i>my zme pořád něco chtěli s bráchou my jezdíme hlavně po tich/ ima my už jezdíme my sme už byli i ve francii tak my sme vlastně my sme měli my sme chtěli nejdřív činčilu tak takhle my sme vlastně přišli k potkanům</i>
	8.	Hana Nikola	<i>my chodíme na procházky my se o nic jinýho vlastně tak starat nechceme</i>
Osobní zájmeno oni při vyjadřování 3. os. pl.	6.	Tomáš	<i>oni mají sponzory</i>
	7.	Nikola Zuzana	<i>oni jsou i lépe gymnasticky oni v tom spí</i>
	8.	Martin	<i>oni tam sou vlastně takovy všichni vědci</i>

2.2.3.7. Další vyjadřovací prostředky

Dále se v mluveném textu ve velké míře vyskytují prostředky vyjadřující přibližnost, eventualitu a libovolenost. Mluvčí je používají v situacích, ve kterých si nejsou jistí přesnými údaji nebo si nemohou vzpomenout na další příklady, kterými by chtěli doložit svou myšlenku. Jedná se o výrazy *a tak, nebo tak, asi, třeba, například, někdy těch, okolo toho, kolem, třeba, možná* apod.

Tabulka č. 10 – Vyjádření libovolenosti, přibližnosti, eventuality

Třída	Žáci	Příklad
6.	Pavel	<i>že tady jsou žraloci a tak</i>
		<i>že sem asi vypil litr toho</i>
	Tereza	<i>jezdím tak od ob rok</i>
		<i>nás je tam asi tak dvacet</i>
	Anna	<i>má hodně ráda šunku salámy a tak</i>
		<i>možná ho do na vánoce dostanu</i>
		<i>tak by se menovala asi ehm agáta</i>
		<i>protože mě dycky kouse někam třeba do ucha...a</i>
		<i>tak...</i>
	Tomáš	<i>dvacátej z asi čtyřeti</i>
		<i>a dostávají třeba například lepší počítače</i>
		<i>takže například něco takového mě baví</i>
	Radka	<i>jako že sem brečela a tak</i>
		<i>že tam byla taková žlutá restaurace</i>
7.	Andrea	<i>nějak tak myslím</i>
	Dana	<i>která hraju už asi dva roky</i>
		<i>například třeba kočka pes vlaštovka zebra želva</i>
	Lukáš	<i>což je asi druhý nejdůležitější post</i>
	Nikola	<i>můžeme dělat i ze sebe takový šašky a tak</i>
		<i>my už jezdíme asi tak od tich/ ehm sedmi šesti let</i>
		<i>třeba víc zvedaček a tak</i>
	Petr	<i>z toho si vyrobíme třeba domeček</i>
	Zuzana	<i>na zimu tmavne a tak</i>

8.	Hana	<i>á často spíš jen tak v létě</i>
	Jakub	<i>jako například rolovací někých těch třicet okolo toho tak je asi eště s džejm dislem třeba majk spirit</i>
	Martin	<i>ten seriál má už myslím pět řad projel sem asi dvě série</i>
	Nikola	<i>už by sem si život asi bez něho nedokázala představit</i>
	Šárka	<i>dneska jich mám doma kolem dvaceti všechny je mám přečteny asi třikrát nečtu takové ty romanticky knížky nebo tak třeba týden sem prostě byla taková</i>

2.2.3.8. Syntaktické konstrukce

V textu se objevují rysy, které jsou charakteristické především pro mluvený projev. Kromě konektorů, ukazovacích zájmen či elips, viz výše, se jedná o opakování slov, nedodržování syntaktických perspektiv a jejich křížení, přítomny jsou i různé druhy oprav či nekompletní formulace.

V mluveném projevu se objevují konstrukce, které se liší od norem písemného projevu. Jedná se především o konstrukce tzv. „anakolutového typu“, tedy o křížení syntaktických výpovědních perspektiv a jejich nedokončování. Olga Müllerová je dále člení na: „...křížení syntaktických výpovědních perspektiv na úrovni větných i souvětných vztahů, křížení větných konstrukcí se souvětnými a změna perspektivy spojování konstrukcí větného charakteru“.³⁷

V opravách se změnou syntaktické větné perspektivy dochází ke dvěma a více formulačním pokusům. Při první formulaci, která může mít jen minimální rozsah, dochází k jejímu přerušení a následnému nedokončení. Za ní následuje perspektiva nová, ve které dochází k různým změnám. Dané změny se mohou týkat předložky, nebo i delších větných úseků.³⁸

Müllerová uvádí, že příčinou křížení a nedodržování syntaktických struktur je plynutí textu v čase, nemožnost přesně plánovat syntaktickou výstavbu a jistý vliv má i krátkodobá paměť vypravěče.³⁹

---

³⁷ MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994, str. 73.

³⁸ MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994, str. 98.

³⁹ MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994, str. 71.

Tabulka č. 11 – Přerušení syntaktických konstrukcí

Třída	Žáci	Příklad
6.	Pavel Anna Markéta Tomáš Radka	<p><i>tak sme tam ehm celej den sme museli hledat ubytování protože nás tam nikdo bylo všude obsazeno</i></p> <p><i>tak já sem mi rodiče mi donesli pejska</i></p> <p><i>tak zajíček je domácí zvíře a mně...já si ráda jako tulím k zvířatkám</i></p> <p><i>jesi sme chtěli tak polívku a takový</i></p> <p><i>byl/ vlastně ty soutěže většinou probíhají že/ asi já á končí to/ i i někdy to končí a ž v deset večer</i></p> <p><i>á když sme šli z hotelu na pláž tak vlastně sme si jako já mamka se opalovala</i></p> <p><i>a tak sme si to všechno povyprávěli a ehm...byli sme....ehm...jednou sme byli zase na dovolené</i></p> <p><i>á měli sme teda bungalovy sme byli</i></p>
7.	Lukáš Nikola Zuzana	<p><i>stě se mi líbí jak hrajou a//</i></p> <p><i>to jenom jako že RONALDA z toho/ ehm/ ale jinak ne//</i></p> <p><i>a tam vlastně už se tančí dop ehm že tam už tančí dospělí</i></p> <p><i>je kvalifikace pak sou když postoupíme tak je ještě další kvalifikace</i></p> <p><i>jako/ je to takový jako že většina lidí by si řekla</i></p> <p><i>á můj potkan je velmi zvláštní typ protože je hodně jako že/ on mění barvy</i></p>
8.	Hana Jakub Martin	<p><i>vytahovala uměla si otevřít dveře</i></p> <p><i>je to chodíme venčit na vodítku</i></p> <p><i>protože ona aji jí na zahradu nemůžem pustit</i></p> <p><i>jó tak pochází nó žije v brně</i></p> <p><i>já už sem taky...to má tři řady</i></p>

Formulační potíže jsou doprovázeny různými druhy oprav, korektur a následnými rektifikacemi, ve kterých se mluvčí snaží postupně zpřesňovat svou výpověď. Výslovnostní opravy jsou úzce spjaty s technikou mluvy, s jejími různými obtížemi. Mluvčí se např. v průběhu promluvy potřebují nadechnout nebo si nejsou jisti správným tvarem slov. Mnohdy také dochází k přeréknutím, jejichž následkem se výslovnost přerušuje a poté dojde k následné rektifikaci.⁴⁰

Tabulka č. 12 – Rektifikace výpovědi

Třída	Žáci	Příklad
6.	Pavel Tereza Anna Markéta Tomáš	<i>sune suvenýry</i> <i>to je taková jak kdyby prak e praxe</i> <i>ešče na pate na pátém místě</i> <i>a je jezdíme</i> <i>má zbar zbar zbarvení černý</i> <i>moře bylo te ehm teplé</i> <i>v něja v tom olomouci</i> <i>v tě hodně jako že závodně</i>
7.	Dana Lukáš Nikola Petr	<i>můj nejle můj nejlepší kůň</i> <i>dostaneme určitou rever určitou rezervu</i> <i>mazlí domácího mazlíčka</i> <i>mám tři mám dvě chovné farmy</i> <i>mus prostě jenom obranuješ</i> <i>a tam vlastně už se tančí dosp ehm že tam už tančí</i> <i>dospělí</i> <i>říká se jim poj pojšny pojšn</i>
8.	Jakub Hana Martin Nikola Šárka	<i>s různýma inter interpretama</i> <i>bun zimní bundu</i> <i>hau hauvard nebo tak nějak</i> <i>odpoledne v origi ehm odpoledne v originále</i> <i>má ani na délku je malinkej</i> <i>že je to vlastně/ takové vymy ne jako by že</i> <i>vymyšlené</i>

⁴⁰ MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994, str. 97.

Formulační potíže spolu s nedostatkem výpovědní perspektivy jsou také příčinou nezáměrného a nefunkčního opakování drobných i rozsáhlejších textových úseků, které bezprostředně po sobě následují. Tento jev je spojen s linearitou, mluvčí často nemají možnost si přesně naplánovat obsahovou stránku své výpovědi a během projevu si potřebují urovnat myšlenky nebo najít vhodná slova, kterými by pokračovali. To má za následek přerušení promluvy, na kterou posléze nejsou schopni plynně navázat.⁴¹

Tabulka č. 13 – Opakování textových úseků

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Nefunkční opakování informací	6.	Pavel Tomáš	<i>mamka se o mě strašně bála – tak se o mě strašně bála</i> <i>strejda si z nás dělal srandu – tak si z nás dělal srandu</i> <i>tak většinou hraju například ty střílečky...protože mě baví a ty střílečky mě baví....takže například něco takového mě baví</i>
	7.	Petr	<i>jinak hru se dá hrát aji po serverech/ s kamarády/ přes skajp/ a můžeme si povídat/ můžem kraftit spolu/ hrát zabíjet/ chodíme do arény zabíjet se/ a nebo zabijíme v mop aréně/ když sme spolu/ a chodíme prostě zabíjet moby</i>
Nefunkční opakování slov	7.	Dana Nikola	<i>můžeme se vše zaregistrovat můžeme zaregistrovat</i> <i>my už jezdíme asi tak od tich ehm sedmi šesti let jezdíme</i> <i>a pak sme tam sme museli ještě</i>

⁴¹ MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994, str. 71.

		Zuzana	<i>skamarádit my sme vlastně my sme měli hrozně dlouho králíka</i>
	8.	Hana Jakub Nikola	<i>ale já já bych to neriskovala spíš někam vždycky někam se jdem projít no no jako že tak to tak to jediný ji vadí a a nevím každý den třikrát denně chodíme spíš na pole chodíme pořád musí mít pořád uzel</i>
Hledání správných slov	6.	Pavel Tomáš	<i>takovou takovou žraloka já budu budu mluvit a ještě jezdím do ehm do olomouce co co co by se naopak mělo dát trošku dolů dostávají oni mají sponzory a dostávají á dvakrát sem byl na tom na tom mistrovství</i>
Chybějící informace	6.	Tereza Tomáš	<i>a různé na vystoupení já musím být dycky do zahájení</i>
	7.	Nikola	<i>no sou hodně kde je dost silné a hlavně když oni jsou i lépe gymnasticky tak my tam vlastně musíme dodat víc akcentu</i>
	8.	Hana	<i>většinou ale s mamkou chodíme protože ona ju může pustit...</i>

Součástí projevu jsou i větné a nevětné vsuvky, které slouží k doplnění informací nebo k jejich zdůraznění. Jsou vsunuty do syntaktických konstrukcí a v mnoha případech se jedná o nahlas vyslovené osobní poznámky, které s tématem projevu přímo nesouvisí.

Tabulka č. 14 – Vsuvky

Třída	Žáci	Příklad
7.	Lukáš Petr	<i>ehm/ co já vím/ posty na fotbale jsou stoper brankář záloha a útočník... ehm tady sigma olomouc... prostě je mám rád a nevím// stě se mi líbí jak hrajou a// pak si vyrobíme/ ehm/ jak se tomu říká// kraftinktejbl což je kraftící stůl... / a když ho zabijem/ tak pak se zjeví taková/ jak bych to řek// no prostě řeknem že taková ta fontána á do ní skočíme a pak už se ukazují jenom titulky//</i>
8.	Jakub Šárka	<i>ehm vydal desky nevím jako například rolovací.... život já nevím tak vlastně táta se naň ho vykašlal... a to stojí nevím tisíc pět set na tři dny... takže vlastně ta nevím pointa toho...</i>

V rámci slovosledu dochází k nezáměrné a nijak motivované slovosledné modifikaci. Objevují se slovosledné inverze a nedokončené výpovědi, u kterých mluvčí přerušil výstavbu syntaktických konstrukcí, a následně nedošlo k jejich dalšímu pokračování. Tyto jevy souvisí s celkovou vágností a neurčitostí mluvených projevů.

Tabulka č. 15 – Slovosledná modifikace

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Slovosled	6.	Anna	<i>má zbar zbar zbarvení černý a bílou náprsenku</i>
	7.	Dana	<i>a zbarvení vybrat za které bud' můžeme si koupit</i>
		Nikola	<i>vyhráváme různý medaile tím že hlavně první místa protože na nás je paní učitelka přísná kde se vlastně jinak to hodnotí</i>
		Zuzana	<i>tako sou to takový trošku šmejdi úplně stejně vypadal</i>
Nedokončená výpověď	8.	Jakub	<i>z mamou vyrůstal</i>
		Martin	<i>a on furt má nějaký teorie</i>
	7.	Nikola	<i>á vlastně jezdí se po soutěžích a to/ je...</i>
8.	Martin	<i>maj jiný a prostě...</i>	
	Nikola	<i>je to takovy.... kočky nenávidím takže//</i>	
	Šárka	<i>že je to takové...</i>	

2.2.3.9. Syntaktické chyby

Během realizace výpovědi dochází k porušování shody při skloňování zájmen a substantiv. Rod zájmen se neshoduje s rodem substantiv, mluvčí užívají nevhodné předložky, ukazovací zájmena, verba či číslovky. Vyskytují se problémy s používáním zvratného zájmena *se*, které se nachází na nesprávné pozici nebo není použito vůbec. Dále se objevila záměna slovních druhů. V prvním případě bylo použito verbum místo adjektiva a v druhém případě se objevilo adverbium místo adjektiva.

Tabulka č. 16 – Syntaktické chyby

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Porušování shody rodu	6.	Pavel	<i>takovou žraloka</i>
Nesprávné skloňování	6.	Pavel	<i>od mojí mamky s ehm sestry</i>
	8.	Lukáš	<i>máte hodně míst na dropování na expení spousta výdělků zábavy</i>
Zvratné zájmeno se	6.	Pavel Anna	<i>večer sem pak na tu ránu podíval já si ráda jako tulím k zvířatkám</i>
	8.	Jakub Nikola	<i>poté od ní se něk brzo odstěhoval no a pak ještě chodíme se procházet</i>
Oprava předložky	6.	Tereza Anna	<i>tak od ob rok a možná ho do na vánoce dostanu</i>
Nesprávný tvar ukazovacího zájmena	6.	Tereza	<i>nejvíc mě baví ty vystoupení</i>
Změna čísla	6.	Radka	<i>já jako malá sem se sme byli tak vlastně sme si jako já mamka se opalovala</i>
Porušení shody v čísle verba	6.	Tereza Tomáš	<i>je ehm jsou bachovky sejde dva tisíce lidí</i>
Použití nesprávného tvaru a času verba	6.	Radka	<i>a já sem tam nebyla tak mě začali hledat a až hodinu mě nenašli</i>
Nesprávný rod	6.	Tomáš	<i>v tom olomouci</i>

ukazovacího zájmena			
Oprava zájmena	6.	Radka	<i>tak se ta mi vždycky říkali</i>
Oprava rodu zájmena	7.	Zuzana	<i>nějakého jako že jiného jiné zvíře</i>
	8.	Šárka	<i>v to v tý knížce</i>
Oprava verba a času	7.	Dana	<i>a má dostal za to jablko</i>
Použití nesprávného tvaru substantiv	7.	Nikola	<i>tančíme s různými náčiní jezdíme po různých soutěží</i>
Nesprávná předložka	7.	Nikola	<i>á tam sme vlastně taky byly v prvním místě</i>
Nesprávné zájmeno	8.	Martin	<i>ten leonard co je vlastně strašně chytrý</i>
Adverbium za adjektivum	8.	Hana	<i>tak je to strašně zábava</i>
Nesprávné číslo u substantiva	8.	Nikola	<i>má zvyky že vždycky spí v posteli</i>
Oprava pádu u zájmen	8.	Nikola	<i>uzel který ze kterým si vyvádí každou chvíli</i>

3. PSANÝ PROJEV

Psaný projev se oproti mluvenému liší v několika zásadních aspektech. Prvním zásadním rozdílem je odstranění homonymie. V psaném textu lze zvukově homonymní slova rozlišit okamžitě na první pohled, bez pomoci kontextu. (např. let/led, výška/vížka apod.).

Interpunkční znaménka v psaném textu nedokonale nahrazují pauzy a průběh větné melodie příznačné pro text mluvený. V souvětí interpunkce zdůrazňuje větnou stavbu jazykových projevů. Čárky se nepíší tam, kde vychází zvuková pauza, ale umisťují se mechanicky na hranice mezi jednotlivými větami v souvětí.

Suprasegmentální prvky řeči (jako např. síla hlasu) mohou do jisté míry nahradit různé typy písma (jako např. písmo ležaté, proložené, tučné, kurzíva atd.).

K převedení mluveného jazyka do psané podoby se proto používá druhotných prostředků. Jsou jimi hlavně četné popisy a přirovnání, které doprovázejí přímou řeč.⁴²

---

⁴² VACHEK, J.: *Jazyk psaný a jazyk mluvený*. In: Čtení o jazyce a poesii. Praha: Družstevní práce, s. 235-250.

3.1. Přepis textů

Přepisy psaných textů jsou ponechány v původní podobě.

3.1.1. 6. třída

Pavel, 6. tř., dovolená

Na letošní dovolenou rád vzpomínám. Jel jsem s tetou do Chorvatska. Dlouho jsme hledali ubytování, ale nakonec jsme našli hezký apartmán. Měl jsem malou nehodu. Sedl jsem si na meduzu. Dost to bolelo, ale vydržel jsem to a dovolenou jsem si se sestřenicí a bratrancem užil.

Tomáš, 6. tř., počítače

Můj počítač

Můj počítač se nazývá Toshiba velmi se o něj starám. Jezdím na všelijaké soutěže například na mistrovství české republiky v Minecraftu. Mám i úspěchy na mistrovství České republiky v Call of duty jsem byl druhý. Na mistrovství evropy jsem byl pátý ve hře minecraft. Na počítači hraju nejraději minecraft mám i svůj vlastní účet na you tube a tam dávám i svoje videa a ti lidé kteří se na mě dívají tak mi tyto videa komentují sdílejí a odbírají mě. Mám dokonce i zvlášť pokladničku na nahradní díly. :)

Radka, 6. tř., zážitky z dovolené

Dovolená

Když jsem byla s maminkou a s tatínkem na dovolené v Bulharsku tak jsem se na pláži stratila. Šla jsem s tatka do vody a tatka si odběhl pro lehátka do vody protože sem ho chtěla já. Tak mě vlny odnesli na druhou stranu pláže. Protože tam byli stejné deštníky tak jsem se dívala na jeden ale jak mě nesli ty vlny tak to byl jiný deštník a protože tatka už dlouho nepřišel tak jsem vylezla z vody ale úplně na druhé straně pláže. A tatka už byl dávno v vodě. Tak mě hledali ale protože mě dlouho nemohli najít tak mamka řekla plavčíkovi aby mě našli. Mamka mě popisovala a pak jak tam stála u toho plavčíka ta jsem ji zatahla za šňůrky od plavek. Ale hledali mě 4 hodiny. Nakonec mě našli.

Tereza, 6. tř., mažoretky

JÁ A TANEČNÍ ŠKOLA

Ve školním roce 2012/2013 navštěvuji Soukromou Základní uměleckou školu taneční s.r.o. Jeseník již osmým rokem.

Jak to všechno tenkrát začalo?

V roce 2005 jsem navštívila společně s mámou, sestrou a babičkou poprvé koncert Dechového orchestru mladých ZUŠ Jeseník, kde dirigoval můj táta Tomáš Uhlíř. Silně znějící hudba, rachot bubnů a činelů však spíše oslnil mou sestru Sašenku. Mne však zaujalo a po další léta fascinovalo úplně něco jiného. A to vystoupení mažorettek orchestru pod vedením Jan Sychrové. Nablýskané šatičky, krásné dívky s drdoly a šíleně velkou hůlkou. Ani jsem nepromluvila a ihned po příchodu domů jsem vzala mamince vařečku ze šuplíku, tatínka poprosila o nahrávku a mé první mažoretkové krůčky byly na světě. Protože jsem byla mažoretkami zcela okouzlena, rodiče mne v září téhož roku přihlásili do taneční školy. Mou jedinou starostí bylo, zda dostanu ke svým pátým narozeninám první mažoretkovou hůlku. Dostala jsem ji, ale netušila jsem, jak těžká do ruky k mé tělesné váze bude!

Protože jsem navštěvovala Mateřskou školu, zařadili mě v taneční škole do Přípravného ročníku. Mou první učitelkou byla Kamila Sroková. Prvního vystoupení na pódiu Divadla Petra Bezruče jsem se dočkala 13. června roku 2006. Tréma a napětí rodičů a babiček v obecnstvu mě nerozházelo a skladbu "Úí Uaá" jsem si s holkama užila naplno. Svým prvním potvrzením jsem 30. června zpečetila svůj první mažoretkový rok a už se opět těšila na září.

Další školní rok 2006/2007 jsem prožila s mladinkou učitelkou Markétou Blahutovou. Ta mé umění považovala za téměř dokonalé a tak mě pasovala do role velitelky. Nácvik skladby Ztratila Lucinka bačkorku jsem milovala a předvedla ji s ostatními v divadle P. B. 13. 6. a na oslavách ve Vidnavě. Dokonce jsem byla přizvána i v Lipové lázních na Kulturní podvečer, kde jsem se předvedla coby sólistka. V září školního roku 2007/2008 mě přivítala ještě mladší slečna učitelka jménem Veronika Weiserová. Tento rok jsme se netradičně scházely hůlky s třásněmi a tak jsem do vyučování chodila se svou mladší sestrou, kterou pro změnu okouzliho umění pom-pom. A tak i na pódiu dne 29. dubna roku 2008 jsme vtancovaly se skladbou Trpasličí svatba.

Po třech letech přípravné výuky jsem konečně nastoupila do 1. ročníku a vrátila se opět k p. uč. Kamile Srokové. V tomto roce jsem zkusila skupinu pom-pom /trásně/ a

hned jsem byla vybraná do soutěžní skupiny. Se skladbou Gimme gimme jsem s roztleskávačkami Crazy Babies absolvovala několik vystoupení po okolí, ale i kvalifikaci soutěže. Z Bělotína jsme se stříbrnou medailí postoupily do semifinále do Rtyně v Podkrkonoší, odkud jsme se dostaly až do finále soutěže Mistrovství ČR do Vyškova.

Ve druhém ročníku jsem se po náročném maratónu soutěží vrátila zpět k mažoretkám a následovalo několik vystoupení se skladbou od zpěváka Arash. Také jsem coby velitelka malých mažoretek Crazy Babies poprvé zažila atmosféru průvodu s orchestrem v lázních při zahájení sezóny. Od září 2010 jsem již byla ve 3. ročníku a se skladbou Master blaster jsem opět absolvovala soutěže Mistrovství ČR a z Hronova si dovezla stříbrnou medaili. Poprvé jsem také vystoupila na koncertě s Dechovým orchestrem mladých jako součást Crazy Babies v Pentagonu 16. 4. 2011. Naše skupina zde předvedla skladbu Četník ze St. Tropez a společně s Crazy girls potom i Pochod mažoretek.

Ve čtvrtém ročníku jsem již byla součástí skupiny juniorek Magická vlna s novou paní učitelkou Markétou Radovou. S písní Ten minutes jsem odvelela koncert 20. 4. 2012 na Pentagonu.

Od letošního září jsem byla přiřazena k nejstarší skupině mažoretek - k seniorkám Crazy Girls. Moji paní učitelkou je Zuzana Fritscherová, která mne po celou dobu studia na SZUŠ vyučovala klasický tanec.

V současnosti jsem již součástí vysněné skupiny, která spolupracuje s Dechovým orchestrem mladých ZUŠ Jeseník a reprezentuje Město Jeseník a Českou republiku na festivalech a soutěžích u nás i v zahraničí.

V mé šatní skříni už nyní visí ony vysněné nablýskané šaty, v botníku se pyšní vysoké bílé kozačky a v šuplíku ta nejdelší mažoretková hůlka. Všechno, o čem jsem ve čtyřech letech snila...

Markéta, 6. tř., Dovolená

Letěla jsem s babičkou, dědou a tetou, strejdou na dovolenou do Řecka Zakhintos. Letěli jsme 2 hodiny. Bydleli jsme v hotelu ASTORIA. Měli jsme jenom večeře a snídani. Jinak jsme byli na pláži, v moři a chodili jsme po večeri do 11 hodin na procházky. Nakupovat drobnosti protože to byl ostrov želf tak tam byli želvi. Těm želvám se říkalo KARETA. Byli jsme na viletě autem a museli jsme to auto tlačit do kopce nebo se mu nechtělo do kopce. Byli jsme na viletě na ostrově kde jsou velké mušle jmenoval jse Laganas. Koupila jsem si tam: želvu, ouzo taťkovi, a takové drobnosti, segře plišáka želvu. Moře bylo teplé pláž byla písčítá. Hned jak byla páz tak nad ní hned byla jídelna. Zážite na který nazapomenu: byla tam moc velká bouře vlny moc velké.

Anna, 6. tř., mazlíček

Můj domácí mazlíček.

Mám pejska jménem Arna. Zbarvení má černohnědé s bílou náprsenkou. Narodila se 14. 2. 2012. Má 8měsíců. Rodiče jí dovezli, když měla 2 měsíce 6. 4. 2012. Chodíme s Arnou každý den na procházku, na louku, do lesa a do potoka. Dáváme jí granule, někdy polévku a studenou vodu. Ráda se mazlí, ale někdy mě kousne do ucha. Jednou podlezla plot, tak jsme jí pokárali. Jinak je to moc hodný pejsek, vždy poslechne na pokyn: sedni, lehni, dej pac a vyskoč. "Sedni" jsme jí neučili, to už uměla sama. Lehni jsme jí naučily stejně jako dej pac. Hodně má ráda jahody, maliny, hrášek. Arnička má psí maminku a tatínka až ve Žďáru nad Sázavou. Maminka je německý ovčák a tatínek je bernský salašinský pes. Má kamarádku Salinku a Badíka. Pod náma bydlí ještě jeden pejsek jménem Ron a když se potkají tak to moc dobře nedopadne.

Svého pejska mám moc ráda!

3.1.2. 7. třída

Lukáš, 7. tř., fotbal

Fotbal

Ve fotbale hraje 11 hráčů. Z toho jsou tam 2 útočníci, 4 záložníci, 4 obránci a 1 brankář. Útočníci se dělí na levého a pravého, záložníci na levého, pravého a 2 střední, obránci na levého, pravého a na stopera a předstopera a v zadu je ještě brankář. Já např. hraji stopera, ten má za úkol odkopnout všechny balony co nezvládne odehrát obrana, je to docela snadný post, ale je na něm velká zodpovědnost. Záloha má zase za úkol podporovat útok, ale i obranu, je to docela těžkej post na fyzičku, ale když se chodí na trénynge pravidelně, tak to jde zvládnout bez problému. Útok má zase za úkol dávat co nejvíc gólů, ale zase si musí dávat pozor na ofsajdy, to znamená, že nesmí být útočník za posledním hráčem. Jeli za ním tak mu nesmí nikdo nahrát, ale naopak, když vybíhá před posledním, tak si tu nahrávku může doběhnout. Jde to, když jde někdo sám s míčem, už sice nesmí nahrát, ale může jít s míčem až do brány, když ho nikdo nezastaví.

Dana, 7. tř., hra Howrse

Howrse

Tato hra je o koních. Když se chcete zaregistrovat, můžete vybrat jméno, druh, barvu a pohlaví koně. Po registraci můžeme plnit mise za, které dostáváme odměny. A Po misích plníme povinné cíle za, které též dostáváme odměny. Ke hře mě přivedla moje sestra, která hru hraje už 2 roky. Můj kůň, kterého mám nejraději se jmenuje Romeo White, má 12 let, je to mustang a má zbarvení myšák. Ale protože se mi to zbarvení nelíbilo dala jsem mu zlaté jablko a proměnila ho za krásného bílého Mustanga v Podvečerní bouřce při zapadajícím slunci. Má kvalitní podkovy, uzdu a sedlo. Moji sestra má o mnoho více koní než já ale je to tím že hraje o rok dříve. Je na hře hodně známá, protože má mnoho luxusních přátelů. Za 30 odsloužených dnů si můžeme koupit pas a vytvořit příponu. Za 65 odsloužených dní 1 chovnou farmu, kterých mám zatím 2. Ale brzi budumít třetí. Tahle hra mě baví i přesto že nemám ráda koně. Hlavní šév je hráč Ow který má nejdražší koně v celé hře. Já nemám žádného takového koně ale snad budu mít někdy aspoň jednoho. No a více se dozvíte na www.howrse.com.

Andrea, 7. tř., domácí mazlíčci

Moji domácí mazlíčci

Mám doma tři mazlíčky. Dva králíky a jednu fenku. Fenka se jmenuje Babeta. Králíci jsou samička Ema a samec Ouško. Všichni bydlí s námi doma.

Babeta je americký stafordšírský teriér. Má černo-bílou barvu srsti. Je 15 let stará, v lidském věku by jí bylo 90 let. Babička a děda se o ní starají. Má dvě misky, jednu s vodou a druhou s granulemi.

Ouškoví jsou dva roky. Je plemeno beránek. Jeho barva kožíšku je modrošedá. Má hnědou klec, ve které jsou jesličky, šedý záchůdek s podestýlkou, modrý koberec, keramickou misku na granule a napáječku s vodou.

Emě jsou také dva roky. Patří mezi zakrslé králíky. Její kožíšek má bílou barvu, oči mají černou barvu, kolem nich je hnědá srst. Její krásné oči s dlouhými černými řasami jsou půvabné. V kuchyni je vedle lednice postavená Eminčina klec. Klec má tmavě modrou barvu, v ní je umístěný šedý koberec, růžovo-červený záchůdek s podestýlkou, keramická miska, napáječka na vodu, žluté jesličky na seno a deskou místo domečku jako úkryt. Na desce je položený pelíšek.

S Emou a Ouškem chodím ven před dům na zahradu běhat. Na zimu jsem jim nasušila trávu. Všechny tři zvířátka se mají rádi a já je mám taky ráda.

Zuzana, 7. tř., mazlíček Lola

Moji potkani

Můj potkan se jmenuje Lola je to potkan Dumbo.

Její zbarvení je Husky.

Lolinku máme 6 měsíců.

Můj další potkan se jmenuje Viki.

Je to klasický potkan.

Vikušenku máme 4 měsíce.

Mám svoje potkánky ráda.

Jsou to trochu potvůrky protože nám rozkousaly tapetu.

Ale jinak je mám moc ráda.

Jsou to moji miláčci.

Petr, 7. tř., Minecraft

Minecraft

Hlavní postavy

Steve – postava za kterou hrajeme.

Ender Dragon – creatura drak postava kterou musíme zabít abychom hru dohráli.

Jak jsem ke hře přišel

Hry mi ukázali kamarádi.

O co ve hře jde

Ve hře je hlavní postavit si dům ve kterém budeme žít. Musíme se dostat k surovinám (dřevo, kámen...). Dostat se do Netheru (pekla) kde bereme věci na výrobu lektvarů. Vycraftit si meč, krumpác, lopatu atd. Najít Stronghold ve kterém je portal do ENDU. Zabít draka a Endmeny. Vejít do portálu.

Co mě na hře zaujalo

Zaujalo mě že Steve postava je muž který si umí poradit.

O hře

Hra má verze např. 1.2.5 nebo 1.3.2. Minecraft je vyvíjen Markusem Personem a firmou Mojang. Minecraft stání nainstalovat a nic víc. Hra se dá koupit a vyměnit skin (postava za kterou hrajete. Byl vydan v roce 2009. Vývojářova postava měla jméno Notch.

Minecraft má herní módy: Survival – původní herní mód Hardcore – stejný jako mód Survival jenže s obtížností Hard (těžké) Pokud zemřete, vymaže se celý svět a hra končí.

Creativ – neomezené stavění a ničení bloků.

Můžeme hrát i po serverech s přáteli.

Hru můžeme hrát i s modifikacemi. např. Toomanyitems ovšem modifikace vám nepůjdou bez modifikace Modloarter Tuto hru hraje více než 44,878,450 hráčů.

A víc než 7,797,596 hráčů je zaregistrovaných.

Nikola, 7. tř. mažoretky

Mažoretkovej sport

Mažoretky se dělí na baton - hůlky, pom pom a šou. Baton a Pom pom se dělí ještě na podio a defilé. Skladba musí trvat 3:20 a defilé 5:00. Jsou kadetky, juniorky a Seniorky. O skoro každých prázdninách máme trénink. Jezdíme i na soustředění do Maďarska, Francie atd. Vyhráváme různé soutěže hlavně první místa. Paní učitelka na nás musí být tvrdá aby jsme ji všechny poslouchali. Podio tančíme na místě a vytváříme tvary. Defilé je trať kterou musíme vyjít za určitou dobu.

3.1.3. 8. třída

Hana, 8. tř., domácí mazlíček

Můj pes se jmenuje Nela. Jsou jí 3 roky a v lidských je to 21 let. Je to rasa knírač malý, černostříbřitý. Je velmi hodná ale moc uřvaná. Ráda s ní chodím na procházky ale vždy někam jinam. Nemůžu ji pustit na volno protože by my asi utekla. To je velká škoda. Ona totiž má v sobě spoustu energie. Mě moc neposlouchá ale mamku docela ano. Totiž knírači si prve rozmyslí jestli je to důležité a pak možná poslechnou. Takže s Nelou chodím na natahovacím vodítku. Je velmi hravá proto má doma spoustu hraček. Je také hyperaktivní. Od malička se naučila spát v posteli. Má ráda, když se může zahrabat do peřin. Nedávno byla na operaci vykastrování a proto dostává speciální granule aby nepřibrala a taky dostává kokina ráno do koule ze které jí to při kutálení vypadne. Když Nela byla ještě malé štěňátko dokázala nám hodně věcí rozkousat a uměla si otevřít dveře. Proto jsme musely zamykat dveře od záchoda, koupelny a od mého pokoje, jinak má všude přístup a musely jsme vše co by mohla roztrhat uklidit a schovat. Ale teď už asi zapoměla že umí otevřít dveře, proto je už nezamykáme. Teď je ale mnohem hodnější a šikovnější než předtím. Mám ji ráda.

Jakub, 8. tř., zpěvák

Tafrob

Tafrob je celým jménem Pavel Sup. Bydlí v Brně. Když byl malej, tak ho otec opustil a vyrůstal s mámou.

Jeho nejlepší kamarád je Jay Diesel [Džej Dízl].

V některých písničkách ho označuje jako bratra. Ale po pravdě to jeho bratr není. Každé léto jezdí na Hip - hop kemp kde účinkuje např. Rest, Jay Diesel, Majk Spirit, Paulie Garand, Iden, Strapo atd. Je to jeden z nejnadanějších českých mcs. Moje nejoblíbenější písnička od Tafroba je: Tafrob feat. Morelo - Letíme pryč (producent ODD)

Tafrob - Je třeba zabít Tafroba.

Jeho alba: Nuda v Brně

Není co ztratit

Sup

Už to pal

Krásný ztráty (bude vycházet)

Lukáš, 8. tř., hra

Nostale je internetová hra zdarma od Gameforge. Hra je graficky nenáročná. Hra vás nadchne svou obsáhlostí. Maximální level je 99. Je k dispozici mnoho různých map, na sebe navazující úkoly, skupinové zabíjení bossů tzv. raidy, možnost ochočit si zvíře či hromadná válka hráčů rozdělených na démnoy a anděly v ledové zemi. Ve hře je také umístěná minizemě (váš dům ze zahradou) kde můžete navštívit svoje ochočená zvířata, dokupovat domy a dekoraci. Jsou tu tři základní třídy, bojovník, lučištník a mág. Tyto třídy se mohou dále rozvíjet na dalších pět různých druhů u lučištníka například ranger, vrah, ničitel, pytlák a ohnivý kanonýr. Cílem hry je dosáhnout maximálního levelu a dokončit poslední úkol.

Martin, 8. tř., seriály

Teorie Velkého třesku (The Big Bang Theory)

Tento seriál je o vědcích, kteří se jmenují: Leonard Hofstadter, Howard Wolowitz, Rajesh Koothrappali a Sheldon Cooper. Sheldon je z nich nejchytřejší a nejdivnější. Má svoje zásady například: Svoje místo na gauči, cerealie seřazené podle množství vlákniny. Potom tam je ještě Penny, která se s nimi kamarádí, ale ona zas tak chytrá není. Pracuje jako servírka v restauraci. Nejvíce se mi líbí Sheldonova hláška: Bazinga. To znamená něco jako apríl, nebo Setřel sem tě. Seriál má 6 sérií asi po 15 dílech.

Misfits (Zmetci)

Tento seriál je o lidech ve věku 20 let, kteří dělají veřejně prospěšně práce a jedno večer je bouřka která některým z města dá nadpřirozené schopnosti. Mezi nimi budou i Nathan, Curtis, Alisha, Simon a Kelly a ve 3 sérii tam je i Rudy. Jinak se tam střídá hromada herců např. v 1. sérii se tam vystřídají asi 4 probační, protože je zabijí. No prostě mazec. Nakonec stejně zjistí, že ne jenom oni mají nadpřirozené schopnosti. Potom se tam objevují lidi s budoucností. Seriál není zrovna nejslušnější. Já se na to dívám spíš v originále, protože ten český dabing je hrozný. Třeba Kelly má ukrajinský přízvuk a v českém dabingu.... No na to ani není slušné slovo. Seriál má 3 série asi po 7 dílech. Teď se točí 4 a já jsem zhruba v půlce 3. Hodně mě to baví a fakt bych to nedoporučoval malým dětem. Jako že fakt je to sprosté a ten děj co se tam děje. A když už se na to dívají tak ať o tom neví rodiče. Moji o tom taky neví a jsem za to rád.

Nikola, 8. tř., seriál

Můj domácí mazlíček je pes. Je to kříženec maltezáčka a jorkšíra.

Jmenuje se Deny, jsem moc spokojená, že nemáme čistokrevného psa, protože se říká že kříženec je nejmilejší. Narodil se 5.srpna 2011, teď jemu 1 rok a 2 měsíce (+ pár dní). Venčím ho ráno a večer. Naší největší zábavou venku je vzájemné provokování, běhání a když si vezmeme ven jeho hračku, tak se oba můžeme naběhat celkem hodně. Je zábavné ho pozorovat jak si doma běhá a hraje s uzlíkem. Tátova záliba se psem je házení uzlíku po bytě, kdyby jste k nám přišli, tak to hned poznáte, máme celkem úzké futra takže jsou od uzlu rozmlácené. Nejhezčí věci na něm jsou, že i když nikomu z nás není do smíchu tak on se vždy snaží se pomazlit, i když něco provede tak hodí svůj nádnerný kukuč a už ví, že se nic nestane.

Nejhezčí pohled na něho je, když je zima, pobíhá sněhem, hraje si, zahrabává se a hlavně když mu házíme sněhové koule, tak je vždy pohotově chytá. Měli jsme už tři psi ale tenhle je asi nejhodnější. Má zrzavohnědou barvu, hnědé nádherné oči a za co jsme hlavně rádi je že mu nestojí uši jako to u jorkšírů bývá. Jeho uši jsou černé, ocas hnědý, tlapky běžovozrzavé a tělo má všechny barvy. Já sama jsem ho naučila povelům sedni a lehni a musím říct, že tyto pokyny zvládá na jedničku. Na to jak je malý dokáže vyskočit do výšky 120 cm (samozřejmě jen když mám v ruce dobrůtku). V prvních dnech nám ho bylo líto aby spal sám v obývacím pokoji a tak spal s rodiči v ložnici a teď? Je mu rok a z té postele ho vyhnat už nemůžeme. Když ho kdokoliv vezme do náruče překulí se na záda a leží ve stylu miminko a čeká, až ho někdo podrbe na bříšku. Stačí, když si k němu lehnete a začnete ho drbat na bříšku, hned začne usínat.

Šárka, 8. tř., knihy

Se čtením jsem začala už ve školce kde jsem dětem četla jídelníček. Čtu hlavně fantasy knížky. Postupně jsem si začala knížky kupovat sama a začala jsem číst knížky od J.K. Rowlingové. Je to moje nejoblíbenější spisovatelka. Její knížky o Harrym Potterovi jsou úžasné a mám je přečtené snad pětkrát všechny. Líbí se mi na nich to, že to není jako ve filmu, v knížce máte svoji představivost jak ty postavy vypadají a jak se chovají. V knihách je spousta detailů které ve filmech nevidíte. Dneska mám doma kolem patnácti knížek a některé mám přečtené i vícekrát. Třeba knížku od P.C. a Kristin Castové Škola noci – Označená mám přečtenou asi pětkrát. Taky jsem si chtěla přečíst doplňkové knihy od Rowlingové – i když je nenapsala přímo Rowlingová. Knihu Famfrpál v průběhu věků napsal Kennilworthy Whisp a fantastická zvířata a kde je najít napsal Mlok Scamanver. Ale nikde jsem je nenašla. Také ráda čtu básně. Můj nejoblíbenější básník je Edgar Allan Poe. Nejvíce se mi líbí báseň Havran a ta pointa že tu báseň napsal své mrtvé manželce.

Je ještě spousta knih které bych si chtěla koupit a přečíst. Když zrovna nemám co číst a nemám peníze na koupi nové knížky jdu do knihovny kterou máme kousek od bytu. Pořád si půjčuji nové knížky ale teď jsem tam dlouho nebyla protože jsem si koupila tři nové knížky

Nikdy jsem nečetla knížky přes internet ale mám to v plánu. Vždycky když si přečtu knížku která je i ve filmové verzi, podívám se na ni a pak shodnotím co je lepší. Jestli kniha nebo film.

A skoro vždycky mi vyjde kniha.

Moc mě nebaví číst knihy co jsou vyloženě pro holky. Každá holka co si takovou knihu přečte, má pak hodně dlouho falešnou iluzi o dokonalém chlapovi. U fantasy knížek mám někdy strach ale nedá mi to a musím číst dál. Fascinuje mě jak někdo dokáže vymyslet tak úžasnou knihu jako je třeba Harry Potter. Už několikrát jsem také skošela psát, ale nikdy se mi nepodařilo vytvořit příběh který by měl hlavu a patu.

3.2. Analýza psaných textů

3.2.1. Tvaroslovné nedostatky

Do psaného projevu sporadicky proniklo obecně české zakončení v případech, kdy se vokál ý mění v –ej a vokál é ve vokál ý. U substantiv se objevuje obecně české zakončení na –ma, které dále ovlivňuje kongruenci adjektiv, zájmen a číslovek.⁴³

Tyto koncovky obecné češtiny jsou typickým rysem mluvené podoby jazyka především v Čechách a na Moravě, ve Slezsku se tyto jevy vyskytují sporadicky. V oficiálním psaném projevu by se v žádném případě neměly vyskytovat.⁴⁴

Tabulka č. 1 – Tvaroslovné nedostatky

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
ý→ej	7.	Lukáš Nikola	<i>těžkej post</i> <i>mažoretkovéj sport</i>
	8.	Jakub	<i>malej</i>
-ama/-ma	7.	Andrea	<i>s dlouhýma černýma řasama</i>
é>ý	8.	Hana	<i>od mýho pokoje</i>

3.2.2. Ortografické interpunkční nedostatky

Velkým problémem jsou ortografické nedostatky, které se v psaném projevu vyskytují velmi často. Z nepozornosti vznikaly chyby typu chybějící hlásky, háčku či čárky ve slovech.

Největší problém se objevuje v psaní interpunkce. Pisatelé vytvářeli dlouhá souvětí, u kterých nebyli schopni oddělit jednotlivé věty od sebe. Vyskytují se i případy, kdy interpunkce přítomna je, ale je použita na nesprávném místě. V jednom případě se objevilo i nesprávné použití čárky v několikanásobném větném členu.

⁴³ ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Academia, Praha. 2011, str. 192-195.

⁴⁴ SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras*. H&H, Praha 1992.

Tabulka č. 2 – Ortografické interpunkční nedostatky

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Ortografické nedostatky	6.	Pavel Tomáš Markéta	<i>meduzu</i> <i>můj počítač</i> <i>hned jak byla páž</i> <i>zážite na který nazapomenu</i> <i>byli jsme na viletě</i> <i>na který nazapomenu</i>
	7.	Lukáš Andrea Petr Nikola Dana	<i>dávat co nejvíc gólu</i> <i>a předstopéra</i> <i>ale muže jít s míčem až do brány</i> <i>všechný tři zvířátka</i> <i>krumpac</i> <i>byl vydan</i> <i>mec</i> <i>Minecraft staní nainstalovat</i> <i>Hra se dá koupit a vyměnit skin</i> <i>(postava za kterou hrajete.</i> <i>ovšem modifikace vam nepůjdou</i> <i>bez modifikace Modloarter</i> <i>musí byt tvrdá</i> <i>hlavní šév</i>
	8.	Martin Šárka Nikola	<i>setřel sem tě</i> <i>6 sérii</i> <i>že ne jenom oni mají</i> <i>a jedno večer je bouřka</i> <i>skošela psát</i> <i>ted' jemu 1 rok a 2 měsíce</i>
čárky v souvětí	6.	Tomáš	<i>Můj počítač se nazývá Tohsiba</i> <i>velmi se o něj starám. Na počítači</i> <i>hraju nejraději minecraft mám i</i> <i>svůj vlastní účet na you tube a tam</i>

		<p>Markéta</p> <p>Anna</p> <p>Radka</p>	<p><i>dávám i svoje videa a ti lidé kteří ne na mě dívají tak mi tyto videa komentují sdílejí a odbírají mě.</i></p> <p><i>Nakupovat drobnosti protože to byl ostrov želf tak tam byli želvi.</i></p> <p><i>Pod náma bydlí ještě jeden pejsek jménem Ron a když se potkají tak to moc dobře nedopadne.</i></p> <p><i>Protože tam byli stejné deštníky tak jsem se dívala na jeden ale jak mě nesli ty vlny tak to byl jiný deštník a protože taťka už dlouho nepřišel tak jsem vylezla z vody ale úplně na druhé straně pláže.</i></p>
	7.	<p>Zuzana</p> <p>Dana</p> <p>Petr</p> <p>Nikola</p>	<p><i>Můj potkan se jmenuje lola je to potkan Dumbo.</i></p> <p><i>Jsou to trochu potvůrky protože nám rozkousaly tapetu.</i></p> <p><i>Můj kůň, kterého mám nejraději se jmenuje Romeo White</i></p> <p><i>Moji sestra má o mnoho více koní než já ale je to tím že hraje o rok dříve.</i></p> <p><i>Já nemám žádného takového koně ale snad budu mít někdy aspoň jednoho.</i></p> <p><i>Ve hře je hlavní postavit si dům ve kterém budeme žít.</i></p> <p><i>Dostat se do Netheru (pekla) kde bereme věci na výrobu lektvarů.</i></p> <p><i>Zaujalo mě že Steve postava je muž který si umí poradit.</i></p> <p><i>Paní učitelka na nás musí být tvrdá</i></p>

			<i>aby jsme ji všechny poslouchali. Defilé je trať kterou musíme vyjít za určitou dobu.</i>
	8.	Jakub	<i>Každé léto jezdí na Hip-hop kemp kde účinkuje např. Rest, Jay Diesel, Majk Spirit, Paulie Garand, Iden, Strapo atd.</i>
		Hana	<i>Nedávno byla na operaci vykastrování a proto dostává speciální granule aby nepřibrala a taky dostává kokina ráno do koule ze které jí to při kutálení vypadne.</i>
		Lukáš	<i>Ve hře je také umístěná minizemě (váš dům ze zahradou) kde můžete navštívit svoje ochočená zvířata, dokupovat domy a dekoraci.</i>
		Martin	<i>Tento seriál je o lidech ve věku 20 let, kteří dělají veřejně prospěšně práce a jedno večer je bouřka která některým z města dá nadpřirozené schopnosti.</i>
		Nikola	<i>Měli jsme už tři psi ale tenhle je asi nejhodnější.</i>
		Šárka	<i>Pořád si půjčuji nové knížky ale ted' jsem tam dlouho nebyla protože jsem si koupila tři nové knížky</i>
čárky v několikanásobném větném členu	6.	Markéta	<i>Letěla jsem s babičkou, dědou a tetou, strejdou na dovolenou</i>
nesprávné použití čárky v souvětí	7.	Dana	<i>Po registraci můžeme plnit mise za, které dostáváme odměny. A po misích plníme povinné cíle za,</i>

			<i>které též dostáváme odměny.</i>
--	--	--	------------------------------------

3.2.3. Pravopisné a gramatické chyby

Problémy se vyskytovaly se psaním velkých písmen u proprií a na začátku vět.

Tabulka č. 3 – Velká písmena

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Velká písmena	6.	Tereza	<i>navštěvuji Soukromou Základní uměleckou školu taneční s.r.o. protože jsem navštěvovala Mateřskou školu zařadili mě v taneční škole do Přípravného ročníku</i>
		Tomáš	<i>například na mistrovství české republiky na mistrovství evropy you tube</i>
	7.	Zuzana	<i>můj potkan se jmenuje lola Její zbarvení je Husky.</i>
Dana		<i>a proměnila ho za krásného bílého Mustanga v Podvečerní bouře při zapadajícím slunci</i>	
		Nikola	<i>Jsou kadetky, juniorky a Seniorky.</i>
	8.	Martin	<i>Má svoje zásady například: Svoje místo na gauči To znamená něco jako april, nebo Setřel sem tě.</i>
Velká písmena na začátku vět	6.	Markéta	<i>jinak jsme byli na pláži</i>

Dále se u žáků v psaném textu vyskytují gramatické chyby ve shodě podmětu s přísudkem, psaní i/y ve vyjmenovaných slovech, s/z u genitivu a instrumentálu či použití nesprávného tvaru u tvarů zájmena *ona*.

Tabulka č. 4 – Pravopisné chyby

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
i/y vyjmenovaná slova	6.	Tomáš Markéta	<i>se nazívá plišáka</i>
	7.	Dana	<i>brzi budu mít třetí</i>
i/y	6.	Markéta	<i>do Řecká Zakhintos</i>
	7.	Lukáš	<i>trényngi</i>
	8.	Nikola	<i>měli jsme už tři psi</i>
s/z	6.	Radka	<i>stratila</i>
	8.	Lukáš Martin Šárka	<i>váš dům ze zahradou lidi s budoucnosti skoušela psát a pak shodnotím</i>
Shoda přísudku s podmětem	6.	Markéta Anna Radka	<i>tak tam byli želvi lehni jsme jí naučily tak mě vlny odnesli tam byli stejné deštníky jak mě nesli ty vlny</i>
	7.	Nikola	<i>aby jsem ji všechny poslouchali</i>
	8.	Hana	<i>proto jsme musely zamykat dveře musely jsem vše co by mohla roztrhat uklidit</i>
Nesprávný tvar zájmena ona	6.	Anna	<i>rodiče jí dovezli tak jsme jí pokárali „Sedni“ jsme jí neučili lehni jsme jí naučili</i>
	7.	Andrea	<i>Babička a děda se o ní starají.</i>

Dále se objevují problémy s chybným časováním sloves, se skloňováním číslovek či nesprávnými tvary zájmen a předložek.

Tabulka č. 5 – Další gramatické chyby

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Skloňování substantiv	6.	Tereza	<i>na pódiu dne 29. dubna roku 2008 jsme vtancovaly</i>
		Radka	<i>šla jsem s taťka do vody</i>
	7.	Dana	<i>má mnoho luxusních přátelů</i>
Neshoda čísla	6.	Markéta	<i>Měli jsme jenom večere a snídani.</i>
Nesprávný tvar zájmena můj	7.	Dana	<i>moji sestra má o mnoho více koní</i>
Použití nesprávného verba	7.	Nikola	<i>Defilé je trať kterou musíme vyjít za určitou dobu.</i>
Použití nesprávné předložky	6.	Tomáš	<i>mám i úspěchy na mistrovství České republiky</i>
	7.	Dana	<i>je na hře hodně známá</i>

3.2.4. Vliv mluvenosti na psaný text

V několika případech byla psaná forma textu ovlivněna prvky mluvenosti. V psaných textech se vyskytuje spojovací výraz *tak*, hovorové výrazy a vycpávková slova, která jsou typickým prvkem pro mluvený projev. Dalším rysem mluvenosti je kontextová elipsa (vypouštění známé informace vyplývající z předchozí promluvy).

Objevuje se i nefunkční opakování informací, pisatel v těchto případech postupně dodává informace, které již byly zmíněny v předchozích pasážích. Text kvůli tomu působí nepromyšleně.

Tabulka č.6 – Vliv mluvenosti na psaný text

Výskyt	Třída	Žáci	Příklad
Tak	6.	Radka	<i>tak jsem se na pláži stratila tak mě vlny odnesli tak jsem se dívala na jeden tak to byl jiný deštník tak jsem vylezla z vody tak mamka řekla plavčikovi tak jsem ji zatáhla za šňůrky</i>
Nefunkční opakování informací	6.	Markéta	<i>protože to byl ostrov želf tak tam byli želvi Byli jsme na víletě autem a museli jsme to auto tlačit do kopce nebo se mu nechtělo do kopce.</i>
Kontextová elipsa	7.	Nikola	<i>Skladba musí trvat 3:20 a defilé 5:00. (minut)</i>
	8.	Martin	<i>Ted' se točí 4 a já jsem zhruba v půlce 3.(série)</i>
Vycpávková slova	8.	Martin	<i>No prostě mazec.</i>
Nespisovné výrazy	8.	Martin	<i>nakonec stejně zjistí a fakt bych to nedoporučoval malým dětem jako že fakt je to sprosté</i>

4. SROVNÁNÍ PSANÉHO A MLUVENÉHO TEXTU

4.1. Tvarosloví

V rámci morfologie jsou pro mluvený projev příznačná obecně česká zakončení, která v některých případech pronikla i do psaného textu. Pro mluvenost jsou charakteristické hovorové a nespisovné varianty slov, které by se v žádném případě neměly vyskytovat v oficiálních, zejména psaných textech. Jejich přítomnost je nežádoucí a ruší celkový dojem z projevu.

Tabula č. 1 - Tvarosloví

Mluvený projev	Psaný projev
<i>a hraju stopéra, což je asi druhej nedůležitější post</i>	<i>Záloha má zase za úkol podporovat útok, ale i obranu, je to docela těžkej post na fyzickou, ale když se chodí na trénynge* pravidelně, tak to jde zvládnout bez problému.</i>
<i>tak mažoretkovej sport je vlastně že tančíme s různými náčiní/ baton/ to sou hůlky... pompom/ to sou třásně a pak je šou že tam můžeme mít stuhy/ kruhy/ hůlku/ i ty třásně...</i>	<i>Mažoretkovej sport Mažoretky se dělí na baton – hůlky, pom pom a šou. Baton a Pom pom se dělí ještě na podio a defilé.</i>

* texty jsou zachovány v původní podobě

4.2. Srovnání vyjadřovacích prostředků psaných a mluvených projevů

Psaný projev je více orientován na obsahovou stránku. Mluví si vše v klidu mohou promyslet a až poté zaznamenat. Text působí komplexně a explicitně, je uzavřenější a obsahově konkrétnější. Minimalizuje se v něm podíl hezitačních zvuků či vycpávkových slov typických pro mluvený projev.

Mluvený projev bývá naopak spontánní, nepřipravený, obsahuje proto velké množství vycpávkových slov, konektorů, hezitačních zvuků jimiž mluvčí zaplňují prostor svého váhání, vzpomínání či hledání správného slova. Hezitační zvuky ve výpovědi další významnou funkci nezastávají, proto o nich můžeme mluvit jako o redundantních prvcích. Tyto výrazy se oproti psanému textu v mluveném vyskytují pravidelně.

Tabulka č. 2 - Vyjadřovací prostředky

Mluvený projev	Psaný projev
konektory	
<i>takže můj domácí mazlíček je pejsek...</i>	<i>Můj domácí mazlíček je pes.</i>
<i>tak teďka o prázdninách sme byli v chorvatsku...</i>	<i>Na letošní dovolenou rád vzpomínám. Jel jsem s tetou do Chorvatska.</i>
výplňková slova	
<i>tak takhle my sme vlastně přišli k potkanům// a takže vlastně to/ máme je rádi// jsou to naši mazlíci//</i>	<i>Ale jinak je mám moc ráda. Jsou to moji miláči.</i>
<i>ehm mus prostě jenom obranuješ kopeš bereš míče ale musíš to hrát tvrdě a prostě// jít do toho prostě naplno//</i>	<i>Já např. hraji stopera, ten má za úkol odkopnout všechny balony co nezvládne odehrát obrana, je to docela snadný post, ale je na něm velká zodpovědnost.</i>
<i>no ehm jako že já sem si to jednou přečetla tu knížku a třeba týden sem prostě byla taková jako že// že nikdy si</i>	<i>Každá holka co si takovou knihu přečte, má pak hodně dlouho falešnou iluzi o dokonalém chlapovi.</i>

<i>nikoho nenajdu a tak prostě že ti dokonali neexistujou//</i>	
hezitační zvuky	
<i>no... ehm on to... ehm vlastně psal svojí mrtvé manželce... takže vlastně ta nevím pointa toho...</i>	<i>Nejvíc se mi líbí báseň Havran a ta pointa že tu báseň napsal své mrtvé manželce.</i>
<i>takže ehm... já sem vlastně se čtením začala už ve školce kdy sem děckám četla jídelníček...</i>	<i>Se čtením jsem začala už ve školce kde jsem dětem četla jídelníček.</i>
<i>ehm jeli autem... á do kopce sme museli tlačit protože auto nechtělo jet nahoru...</i>	<i>Byli jsme na viletě autem a museli jsme to auto tlačit do kopce nebo se mu nechtělo do kopce.</i>

Další charakteristický rys mluvených projevů, který se v písemných projevech textech vyskytuje výrazně v menší míře, je užití deiktických výrazů. Jedná se především o ukazovací zájmena, která v rámci textu odkazují k informaci vyvoditelné z předchozího kontextu.

Tabulka č. 3 - Deiktické výrazy

Mluvený projev	Psaný projev
je to onlajn hra od firmy gejmfordž...	Nostale je internetová hra zdarma od Gameforge.
to je misfits to sou to je... tam proběhne bouřka a někteří lidi z města dostanou svoje schopnosti... á tam je vlastně pět lidí kteří dělaj veřejně prospěšné práce a ti to všichni dostanou/ maj svoje schopnosti... potom to tam prodaj a/ maj jiný a prostě//	Tento seriál je o lidech ve věku 20 let, kteří dělají veřejně prospěšné práce a jedno večer je bouřka která některým z města dá nadpřirozené schopnosti. Mezi nimi budou i Nathan, Curtis, Alisha, Simon a Kelly a ve 3 sérii tam je i Rudy
ehm je to moc hodnej pes... a ale někdy i zlobí kouše furt... ehm/ jednou podlezl přes plot... to nesmí tak jí tařka vynadal... přes mojí ségru která to hraje už asi dva roky... a říká že jí ta hra baví/ tak sem to zkusila taky/ a taky mě to baví//	Ráda se mazlí, ale někdy mě kousne do ucha. Jednou podlezla plot, tak jsme jí pokárali. Ke hře mě přivedla moje sestra, která hru hraje už 2 roky.

Mezi výrazně frekventované výrazové prostředky mluveného textu patří i spojení *jako že, jak kdyby*. Jedná se o výrazy primárně sloužící ke zpřesnění sdělených informací, v promluvě jsou ve velké míře redundantní.

Tabulka č. 4 - Spojení *jako že, jak kdyby*

Mluvený projev	Psaný projev
<p><i>jako já mamka se opalovala a já sem šla s taťkou do vody... jenomže já sem byla malinka a taťka si jako šel pro lehátko... a mě odnesly vlny úplně na druhou stranu pláže... tak taťka jako přišel do vody a já sem tam nebyla tak mě začali hledat á už hodinu mě nenašli tak jako řekli plavčíkovi že mě nemůžou najít...</i></p>	<p><i>Šla jsem s taťka do vody a taťka si odběhl pro lehátka do vody protože sem ho chtěla já. Tak mě vlny odnesli na druhou stranu pláže. Protože tam byli stejné deštníky tak jsem se dívala na jeden ale jak mě nesli ty vlny tak to byl jiný deštník a protože taťka už dlouho nepřišel tak jsem vylezla z vody ale úplně na druhé straně pláže. A taťka už byl dávno v vodě. Tak mě hledali ale protože mě dlouho nemohli najít tak mamka řekla plavčíkovi aby mě našli.</i></p>
<p><i>jako/ je to takový jako že většina lidí by si řekla že potkani sou oškliví/ ale když si to prostě člověk jako že takhle vezme/ a má ho jako že rád tak je to hrozně dobrý mazlíček/ protože je to jako pes//</i></p>	<p><i>Mám svoje potkánky ráda.</i></p>

4.3. Syntaktická rovina

Značný rozdíl mezi psanými a mluvenými projevy byl zaznamenán i v syntaktické rovině. Psaný text je více organizovaný, uspořádaný a plynulý, syntaktické konstrukce jsou komplexní a významové vztahy mezi větami jsou vyjadřovány pomocí spojek, které usnadňují rychlou orientaci v textu.

Mluvený text je volně strukturovaný, útržkovitý a myšlenkově roztržštěný. Mnohdy dochází ke křížení syntaktických struktur. Velmi často se mluvčím nedaří najít vhodný výraz, váhají a zastavují se v řeči. To má za následek nezáměrné opakování kratších, ale i delších větných úseků. Jsou přítomny různé druhy oprav a následné rektifikace, při kterých se mluvčí snaží zpřesnit svou výpověď.

Větné konstrukce bývají spojovány volně bez bližšího vyjádření vztahu. Ve slovosledu dochází k nevědomým modifikacím.⁴⁵

Tabulka č. 5 - Syntax

Mluvený projev	Psaný projev
(1)	
<i>ehm byl sem na mistrovství české republiky v kal of dūti... ehm á eště jezdím do ehm do olomouce...</i>	<i>Mám i úspěchy na mistrovství České republiky v Call of duty jsem byl druhý.</i>
(2)	
<i>ehm/ co já vím/ posty na fotbale jsou stoper brankář záloha a útočník... ehm v obraně jsou čtyři lidi... vlastně pravá obrana levá obrana předstoper a stoper... v bráně je jeden... v útoku jsou dva á v záloze sou taky čtyři/ tak jako že tak rovně v řadě// ehm hraje se na jedenáct hráčů...</i>	<i>Ve fotbale hraje 11 hráčů. Z toho jsou tam 2 útočníci, 4 záložníci, 4 obránci a 1 brankář. Útočníci se dělí na levého a pravého, záložníci na levého, pravého a 2 střední, obránci na levého, pravého a na stopera a předstopera a vzadu je ještě brankář.</i>
(3)	

⁴⁵ ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011, str. 19-40.

<i>to je misfits to sou to je... tam proběhne bouřka a někteří lidi z města dostanou svoje schopnosti... á tam je vlastně pět lidí kteří dělaj veřejně prospěšné práce a ti to všichni dostanou/ maj svoje schopnosti...</i>	<i>Tento seriál je o lidech ve věku 20 let, kteří dělají veřejně prospěšné práce a jednou večer je bouřka která některým z města dá nadpřirozené schopnosti. Mezi nimi budou i Nathan, Curtis, Alisha, Simon a Kelly.</i>
(4)	
<i>no ehm jako že já sem si to jednou přečetla tu knížku a třeba týden sem prostě byla taková jako že// že nikdy si nikoho nenajdu a tak prostě že ti dokonalí neexistujou//</i>	<i>Moc mě nebaví číst knihy co jsou vyloženě pro holky. Každá holka co si takovou knihu přečte, má pak hodně dlouho falešnou iluzi o dokonalém chlapovi.</i>
(5)	
<i>takže já sem byla na dovolené v řecku v zakyntosu... letěla sem s babičkou a s dědou... dvě hodiny... ehm byli sme na hotelu astoria...</i>	<i>Letěla jsem s babičkou, dědou a tetou, strejdou na dovolenou do Řecku Zakhintos. Letěli jsme 2 hodiny. Bydleli jsme v hotelu ASTORIA.</i>

(1) Mluvený projev je roztržštěný. Mluvíci postupně doplňuje informace. V psaném projevu oproti tomu mluvčí shrnul potřebné informace v jediné větě.

(2) Psaný text je plynulý. V mluveném projevu se vyskytují tendence zpřesňovat informace.

(3) Na začátku mluveného projevu se vyskytují formulační potíže. V psaném projevu dochází ke zpřesnění informací.

(4) V následující ukázce je vidět markantní rozdíl ve vyjadřovacích prostředcích mezi mluveným a psaným textem.

(5) Mluvený text je nepropracovaný. Mluvíci postupně zpřesňuje svou výpověď. Psaný projev je promyšlený a plynulý.

4.4. Srovnání informativnosti psaného a mluveného projevu

Po obsahové stránce nalezneme v textech výrazné rozdíly. Žáci měli za úkol napsat souvislý text na stejné téma, jaké zpracovali v mluveném projevu. Mnozí zadání nepochopili zcela správně, a proto se jejich projevy zásadně odlišují a v podstatě se nedají vzájemně srovnat. Nejnápadnější je v tomto smyslu rozdíl mezi psaným a mluveným projevem Terezy z 6. třídy, která z psaného projevu udělala chronologický popis svého dosavadního působení v mimoškolním kroužku - v mažoretkách, v textu při tom byly použity i výrazy a větná spojení neadekvátní jejímu věku.

U žáků 6. a 7. třídy docházelo k dalším obsahovým rozdílům. Mluvený projev byl informačně obsáhlejší, tematicky mnohdy více propracovaný. V psaném textu došlo k informačnímu zúžení, jednotlivé informace nebyly dále rozváděny.

Pavel z 6. třídy vyprávěl o své dovolené a o zážitcích, které společně s rodinou prožil. Psaný projev byl ale pouze shrnutím všech informací řečených v mluveném projevu. Tentýž případ nastal i u Zuzany ze 7. třídy, která vyprávěla o svých mazlíčcích. U ní navíc byly vynechány další podstatné informace, např. podmínky při výběru mazlíčků či jejich zvyky.

U Tomáše z 6. třídy se vyskytl podobný problém. V mluveném projevu dlouze hovořil o svém počítači a hlavně o soutěžích v počítačových hrách, kterých se zúčastnil. Nastínil jejich průběh, konkurenci a zmínil se i o svých úspěších. Tato témata ve své práci zmínil jen okrajově bez bližšího přiblížení. Text sice shrnul základní informace, ale tematicky nebyl důkladně propracován, jako tomu bylo v projevu mluveném.

U dalších žáků 6. a 7. třídy nedošlo k tak razantním rozdílům jako v uvedených příkladech. Jednalo se především o drobná zpřesnění.

U žáků 8. třídy velký obsahový rozdíl mezi mluveným a psaným projevem nebyl zaznamenán. Došlo k upřesnění a následnému rozvíjení některých informací, ale rámcově se žáci drželi mluvené předlohy. Dokonce jsem u jedné žákyně zaznamenala přesné formulace větné syntaktické konstrukce, která byla přítomna jak v psaném, tak v mluveném projevu.

Mluvený projev	Psaný projev
Tereza, 6. třída	
<p><i>takže já budu mluvit o mažoretkách... takže do tanečních do mažoretek už chodím od pěti let... ehm teďka tréninky mám ve středu a v pátek... ehm ve středu mám klasiku tam to je protahování protahujem si nohy cvičíme různé otočky hvězdy přemety á v pátek chodíme to je taková kdyby prak e praxe á tam nacvičujeme tanečky a různé na vystoupení... ehm cvičím s tvirlingovou hůlkou... *</i></p>	<p><i>V roce 2005 jsem navštívila společně s mámou, sestrou a babičkou poprvé koncert Dechového orchestru mladých ZUŠ Jeseník, kde dirigoval můj táta Tomáš Uhlíř. Silně znějící hudba, rachot bubnů a činelů však spíše oslnil mou sestru Sašenku. Mne však zaujalo a po další léta fascinovalo úplně něco jiného. A to vystoupení mažoretek orchestru pod vedením Jan Sychrové.</i></p> <p>...</p> <p><i>Protože jsem navštěvovala Mateřskou školu, zařadili mě v taneční škole do Přípravného ročníku. Mou první učitelkou byla Kamila Sroková. Prvního vystoupení na pódiu Divadla Petra Bezruče jsem se dočkala 13. června roku 2006. Tréma a napětí rodičů a babiček v obecnstvu mě nerozházelo a skladbu "Úí Uaá" jsem si s holkama užila naplno. Svým prvním potvrzením jsem 30. června zpečetila svůj první mažoretkový rok a už se opět těšila na září.*</i></p>

Mluvkvi vytvořila v psaném i mluveném projevu koherentní text, který na sebe plynule navazuje. Jedná se o zcela běžné vyprávění, kdy věty na sebe tematicky navazují.

Tabulka č. 7 – Pavel, 6. třída

Mluvený projev	Psaný projev
Pavel, 6. třída	
<p><i>tak tedka o prázdninách sme byli v chorvatsku... od mojí mamky s ehm sestry... tak sme tam ehm celej den sme museli hledat ubytování protože nás tam nikdo bylo všude obsazeno... a když nebylo obsazeno tak to stálo moc peněz... a když sme najednou už chtěli jet zpátky dom/ tak sme je našli... a ehm na druhý den sme šli k moři... tak večer sem to/ plaval a něco mě kouslo/ nebo popálilo/ á tak sem vyplaval na pláž a strašně to štípalo... á tak sem večer sem pak na tu ránu podíval a to bylo úplně popáleny jak od kopřivy... á tak sem si to našel na internetu a to byla medúza... že mě popálila...*</i></p>	<p><i>Na letošní dovolenou rád vzpomínám. Jel jsem s tetou do Chorvatska. Dlouho jsme hledali ubytování, ale nakonec jsme našli hezký apartmán. Měl jsem malou nehodu. Sedl jsem si na meduzu. Dost to bolelo, ale vydržel jsem to a dovolenou jsem si se sestřenicí a bratrancem užil.</i></p>

Psaný i mluvený projev je koherentní. Mluvčí dokázal propojovat a na sebe tematicky navazovat věty. Mluvený text je ale oproti psanému více informačně obsáhlejší.

Mluvený projev	Psaný projev
Zuzana, 7. třída	
<p><i>tak/ já mám potkana... ten se jmenuje lola... je to typ hasky... je to můj oblíbený mazlíček mám ho ráda... jako trávím s ním skoro veškerý svůj volný čas... jako/ je to takový jako že většina lidí by si řekla že potkani sou oškliví/ ale když si to prostě člověk jako že takhle vezme/ a má ho jako že rád tak je to hrozně dobrý mazlíček/ protože je to jako pes// je to váš přítel/ poslouchá vás a tak/ takže já mám ráda svého potkana/ máme dva// jeden jednoho má moje sestra... á můj potkan je velmi zvláštní typ protože je hodně jako že/ on mění barvy... jako že na zimu tmavne a tak... ehm/ je to tak// ehm/ má dlouhý ocas... umí jako že hodně skákat... á lola ráda se zahrabává pod piliny... a taky ráda leží v hamace...*</i></p>	<p><i>Moji potkani</i></p> <p><i>Můj potkan se jmenuje lola je to potkan Dumbo.</i></p> <p><i>Její zbarvení je Husky.</i></p> <p><i>Lolinku máme 6 měsíců.</i></p> <p><i>Můj další potkan se jmenuje Viki.</i></p> <p><i>Je to clasický potkan.</i></p> <p><i>Vikušenku máme 4 měsíce.</i></p> <p><i>Mám svoje potkánky ráda.</i></p> <p><i>Jsou to trochu potvůrky protože nám rozkousaly tapetu.</i></p> <p><i>Ale jinak je mám moc ráda.</i></p> <p><i>Jsou to moji miláčci.</i></p>

Psaný projev je tematicky odvozován. Je dáno celkové téma, které se ve výpovědích neopakuje, ale dílčí výpovědi s ním souvisí. Mluvený projev je oproti psanému více tematicky roztříštěn. Mluvčí několikrát opustila započatou strukturu a přecházela k novým tématům.

Mluvený projev	Psaný projev
Tomáš, 6. třída	
<p><i>takže já budu budu mluvit o svém počítači... ehm mám ho už od svých deseti let... a starám se oňho celkem dost... například když dostanu nějaké peníze tak si je hnedka odložím na nějaké součástky... kupuju si do toho různé díly... mám tam v hodně her... například kal of dūti nebo majnkraft... jezdím i na různé soutěže... ehm byl sem na mistrovství české republiky v kal of dūti... ehm á eště jezdím do ehm do olomouce... vlastně tam tam se dycky scházejou ti hráči majnkraftu a prostě/ mluví se o tom co by se mělo vylepšit/ co co co by se naopak mělo dát trošku dolů je to třeba příliš lehké tak by se to mělo trošku ztížit... ehm// na byl sem i na mistrovství evropy... to sem byl ve hře metin... metin dva... á/ tam sem byl dvacátej... z asi čtyřeceti... byl/ vlastně ty soutěže většinou probíhají že/ asi já musím být dycky do zahájení... je prostě kolem sedmé... á končí to/ i i někdy to končí až v deset večer... protože někdy se tam sejde i dva tisíce lidí... takže je to celkem těžký... ehm byl sem i párkrát pořadatel v něja v tom olomouci... á ehm*</i></p>	<p><i>Můj počítač se nazývá Toshiba velmi se o něj starám. Jezdím na všelijaké soutěže například na mistrovství české republiky v Minecraftu. Mám i úspěchy na mistrovství České republiky v Call of duty jsem byl druhý. Na mistrovství evropy jsem byl pátý ve hře minecraft. Na počítači hraju nejraději minecraft mám i svůj vlastní účet na you tube a tam dávám i svoje videa a ti lidé kteří se na mě dívají tak mi tyto videa komentují sdílejí a odbírají mě. Mám dokonce i zvlášť pokladničku na nahradní díly. :)</i></p>

* v tabulkách jsou uvedeny dílčí ukázky z jednotlivých celků psaných a mluvených textů

Tematická výstavba mluveného a psaného textu se prolíná. Mluvčí v obou případech několikrát opustil započatou strukturu, na kterou následně navazuje, a ve výpovědi přecházel k novým tématům.

ZÁVĚR

Z analýzy vyplývá, že psané texty jsou propracovanější a autorům se v nich daří vyhnout řadě nedostatků příznačných pro mluvený kód. Je to dáno hlavně tím, že si žáci vše v klidu mohli promyslet a text upravit a revidovat. V mluveném projevu tomu bylo jinak. Žáci nebyli o natáčení dopředu informováni a jejich projev byl nepřipravený a spontánní.

Své myšlenky v mluveném projevu žáci formulovali tak, jak jim právě přicházely na mysl. Zejména kvůli nervozitě byl jejich projev v některých částech útržkovitý, docházelo k přerušování syntaktické perspektivy, k opakování slov a větných úseků či k různým opravám. V projevech se ve velké míře vyskytovalo značné množství hezitačních zvuků a výplňkových slov sloužících k vyplnění prostoru na přemýšlení o další výpovědi. Ve většině případů začínali žáci svou promluvu konektory *tak, takže* a *no*.

Z analýz projevů žáků jednotlivých tříd nelze potvrdit, že s vyšším věkem se rozvíjí slovní zásoba. Ve svém vyjadřování mají žáci problém s užíváním spisovné češtiny. Objevují se nespisovné výrazy a obecně česká zakončení, která ruší dojem z projevu. V psaných textech se ve velké míře projevila neznalost gramatických a syntaktických pravidel. Slohové práce byly málo propracované i po stylistické stránce.

Pro zlepšení úrovně psaných a mluvených projevů je podle mého názoru důležité rozvíjet čtenářské dovednosti. Žáci by pak byli schopni reflektovat gramatické a syntaktické uspořádání a textů a rozvíjeli by svou slovní zásobu, která v mnoha případech byla zcela nedostačující. Komunikační kompetence by se mohla rozvíjet také v dramatickém kroužku, na kterém by se žáci naučili správně vystupovat a částečně by se zbavili nervozity, která ve velké míře ovlivňuje jejich mluvený projev.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Libuše Krmelová

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta

Název práce: Psanost a mluvenost v projevech žáků základních škol

Anglický název: Writting and speaking in manifestations of primary school students

Jméno vedoucího práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, PhD.

Počet znaků: 122 045

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 21

Klíčová slova: žáci, mluvený projev, psaný projev, přepis, opakování výrazů, neplné syntaktické perspektivy a jejich křížení, nefunkční opakování slov

Bakalářská diplomová práce Psanost a mluvenost v projevech žáků základních škol se zabývá rozbořem mluveného a psaného projevu žáků 6. - 8. třídy. Výzkum byl prováděn na Základní škole v Lipové - lázních.

Práce je rozdělena na čtyři části. První je ve stručnosti věnovaná teoretickým informacím ohledně psanosti a mluvenosti. V následujících dvou jsou rozebrány konkrétní psané a mluvené projevy žáků 6. - 8. třídy základní školy. Pozornost je zaměřena především na rozdílnost psaného a mluveného textu, jejich stylizaci, schopnost formulace myšlenek a správného použití českého jazyka.

Poslední kapitola je věnovaná vzájemnému srovnání psaných a mluvených textů.

RESUMÉ

Ve své bakalářské diplomové práci Psanost a mluvenost v projevech žáků základních škol jsem se zabývala analýzou a vzájemným porovnáním psaných a mluvených projevů žáků 6. - 8. třídy Základní školy Lipová - lázně. Texty byly nahrávány na diktafon a poté přepsány do psané podoby a doma žáci napsali krátkou slohovou práci na stejné téma. Poté byly vzájemně porovnány. V závěru jsou shrnuty výsledky z provedené analýzy.

RESUMÉ

In my Bachelor's thesis Writing and Speaking in the speeches of the pupils of primary school have dealt it with the analysis and cross-comparison of written and spoken expressions pupils 6th – 8th class of the Primary school Lipová – Lázně. The text were recorded on a dictaphone and then transcribe into written form and at home the students wrote the short an essay on the same topic. Then were compared with each other. In conclusion, the results summarized the outcome of the analysis.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

BĚLIČ, J.: *Nástin české dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

ČMEJRKOVÁ, S, HOFFMANNOVÁ, J.: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011.

GREPL, M.: *K podstatě a povaze rozdílů mezi projevy mluvenými a psanými* In: *Otázky slovanské syntaxe I*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1962, s. 342 – 345.

HAUSENBLAS, K.: *O studiu syntaxe běžně mluvených projevů* In: *Otázky slovanské syntaxe I*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1963, 313-323.

HETYCH, J.: *Kultura řeči a mluveného projevu pro posluchače pedagogických fakult*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta, 1981.

HIRSCHOVÁ, M.: *Úvod do teorie textu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1989.

HIRSCHOVÁ, M.: *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006.

KARLÍK, P.: *Hypotéza modifikované valenční teorie*. SaS, 61, 2000, str. 170-190.

KRČMOVÁ, M.: *Úvod do fonetiky a fonologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008.

Mluvnice češtiny: Fonetika, Fonologie, Morfologie a morfemika, Tvoření slov. Praha: Academia, 1986.

Mluvnice češtiny: Tvarosloví. Praha: Academia, 1986.

Mluvnice češtiny: Skladba. Praha: Academia, 1987.

MÜLLEROVÁ, O.: *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba.* Praha: Academia, 1994.

MÜLLEROVÁ, O., HOFFMANNOVÁ, J., SCHNEIDEROVÁ, E.: *Mluvená čeština v autentických textech.* Jinočany: H&H, 1992.

PALKOVÁ, Z.: *Fonetika a fonologie češtiny.* Praha: Karolinum, 1994.

Pravidla českého pravopisu. Školní vydání s dodatky. Praha: Pansofia, 1994.

Příruční mluvnice češtiny. 2. opr. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996.

SGALL, P., HRONEK, J.: *Čeština bez příkras.* Praha: H&H, 1992.

SGALL, P., PANEVOVA, J. *Jak psát a jak nepsat česky.* Praha: Karolinum, 2004.

VACHEK, J.: *Jazyk psaný a jazyk mluvený.* In: Čtení o jazyce a poesii. Praha: Družstevní práce.

Internetové zdroje

Oficiální internetové stránky obce Lipová – lázně. 2013. [online]. [citováno 2013-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.lipova-lazne.cz>>.